

TDK-dolgozat

2022

Miskolci Egyetem

Gazdaságtudományi Kar

London és Párizs fejlődésének összehasonlító elemzése

The comparative analysis of the development of London and Paris

Vécsi Hédi

Konzulens: Dr. Nagy Zoltán

Kézirat lezárásának dátuma: 2022. 04. 25.

Tartalomjegyzék

Ábrajegyzék	9
Táblázatok jegyzéke	10
Bevezetés.....	6
1. London és Párizs nagyvárosi profilja	7
1.1. London.....	7
1.2. Párizs	8
1.3. Főbb gazdasági társadalmi, gazdasági adatok összevetés	9
2. A világváros fogalmának definiálása, elméletek bemutatása.....	10
2.1. Világváros elméletek	10
2.1.1. Korai meghatározások	10
2.1.2. A globális város teória.....	11
2.2. Világvárosok a megváltozott világ gazdaságban.....	13
2.3. A policentrikusság bemutatása Európában.....	13
3. Brookings Global Cities kritériumainak bemutatása	16
4. London és Párizs összehasonlítása gazdasági indikátorok segítségével	20
5. Rangsorokban elfoglalt hely.....	25
5.1. Brookings világvárosok rangsora	25
5.1.1. Globális óriások.....	25
5.2. Fortune Global 500 vállalati rangsor	29
6. Globális városok indexei.....	34
6.1. Global City Index (GCI) – Globális város index.....	34
6.2. Global Cities Outlook (GCO) – Globális városok kilátásai	34
6.3. A GCI és GCO vizsgálata 2008 és 2021 között	35
7. IESE Cities in Motion Index	47
7.1. Smarter London Together.....	48
7.2. Paris – Smart and Sustainable	49
Összegzés	51
Irodalomjegyzék.....	53
MELLÉKLETEK	I

1. melléklet: Global City Index, Dimensions and Metrics (2020).....	II
2. melléklet: Global City Outlook, Dimensions and Metrics (2020).....	III
3. melléklet: London és Párizs helyezései a CIMI kilenc dimenziójában 2020-ban.....	IV

Ábrajegyzék

1. ábra London és Párizs földrajzi elhelyezkedése	9
2. ábra Az európai Pentagon	15
3. ábra A regionális versenyképesség kerete	16
4. ábra London és Île-de-France GDP-jének értéke 2000 és 2019 között	20
5. ábra London és Île-de-France GVA-jének értéke 2000 és 2019 között.....	21
6. ábra A felsőoktatásban részt vett 25 és 64 év közöttiek aránya (%) London és Île-de-France régiókban 2000 és 2019 között	22
7. ábra A háztartás rendelkezésre álló jövedelme USD-ben egy főre vetítve London és Île-de-France régiókban 2000 és 2017 között	23
8. ábra A légi utasok számának alakulása Londonban és Île-de-France-ban 2000 és 2019 között.....	24
9. ábra A népességszám alakulása a Brookings Institution által globális óriás városnak nyilvánított városok körében 2000 és 2018 között.....	26
10. ábra A népsűrűség alakulása a Brookings Institution által globális óriás városnak nyilvánított városok 2000 és 2018 között (Fő/km ²)	27
11. ábra Egy főre jutó GDP értéke a Londonban és Párizsban 2001 és 2018 között (USD).28	
12. ábra A Fortune Global 500 rangsorban szereplő vállalatok megoszlása az Egyesült Királyságban és Franciaországban, valamint Londonban és Párizsban 2005 és 2021 között.....	29
13. ábra A London és Párizs központú vállalatok együttes összes bevételeinek alakulása 2005 és 2021 között (Billió \$).....	31
14. ábra Az átlagos árbevétel alakulása a London és Párizs központú vállalatok esetében 2005 és 2021 között (Milliárd \$).....	32

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat London és Párizs főbb gazdasági, demográfiai adatai	9
2. táblázat A GCI szerinti rangsor első 10 helyezettje 2008 és 2014 között.....	35
3. táblázat A GCI és GCO szerinti rangsor első 10 helyezettje 2015-ben	36
4. táblázat A GCI és GCO szerinti rangsor első 10 helyezettje 2016-ban	38
5. táblázat A GCI és GCO szerinti rangsor első 10 helyezettje 2017-ben	39
6. táblázat A GCI és GCO szerinti rangsor első 10 helyezettje 2018-ban	40
7. táblázatA GCI és GCO szerinti rangsor első 10 helyezettje 2019-ben	41
8. táblázat A GCI és GCO szerinti rangsor első 10 helyezettje 2020-ban	43
9. táblázat A GCI és GCO szerinti rangsor első 10 helyezettje 2021-ben	45

Bevezetés

A világvárosok, másnéven globális városok olyan városok, melyek társadalmi, gazdasági, technológiai és kulturális téren nagy befolyással rendelkeznek a világban. A mai értelemben vett globális vezető városok az imént említett területek esetében szinte kivétel nélkül meghatározó szereppel bírnak. A világvárosok definiálása kezdetben nehézségeket okozott a kutatók számára, ebből kifolyólag több elmélet is született a globális városok bekategorizálására. Dolgozatomban röviden kitérek az általam legpontosabbnak tartott elméletekre, illetve arra, hogy milyen szerepet töltenek be a városok a világgazdaságban.

Munkám fő célja London és Párizs fejlődésének vizsgálata az elmúlt két évtizedben. Úgy gondolom, hogy ez a két város mind európai szinte, mind pedig globálisan meghatározó szerepet tölt be a világgazdasági folyamatokban. Habár a két város között sok hasonlóságot figyelhetünk meg, mégis akadnak különbségek.

Első hipotézisem szerint London és Párizs fejlődésének íve azonos, hasonló utakat járnak be, viszont London előrébb jár ezen az úton, mint Párizs. Második hipotézisem, hogy azáltal, hogy az Egyesült Királyság elhagyta az Európai Uniót, London befolyása Európában erősen csökkenni fog, helyét pedig Párizs veszi át.

Vizsgálataim több rangsor elemzésére is kiterjednek. Ezek között szerepel a Fortune Global 500 vállalati rangsor, a Global Cities Index és a Global Cities Outlook idősoros vizsgálata, valamint az IESE Cities in Motion Index 2020-as eredményeinek bemutatása. Célom, hogy a rangsorok elemzésével egy átfogó képet kaphassak a két város teljesítményéről, egymáshoz és más globális városokhoz viszonyított szerepükről.

1. London és Párizs nagyvárosi profilja

1.1. London

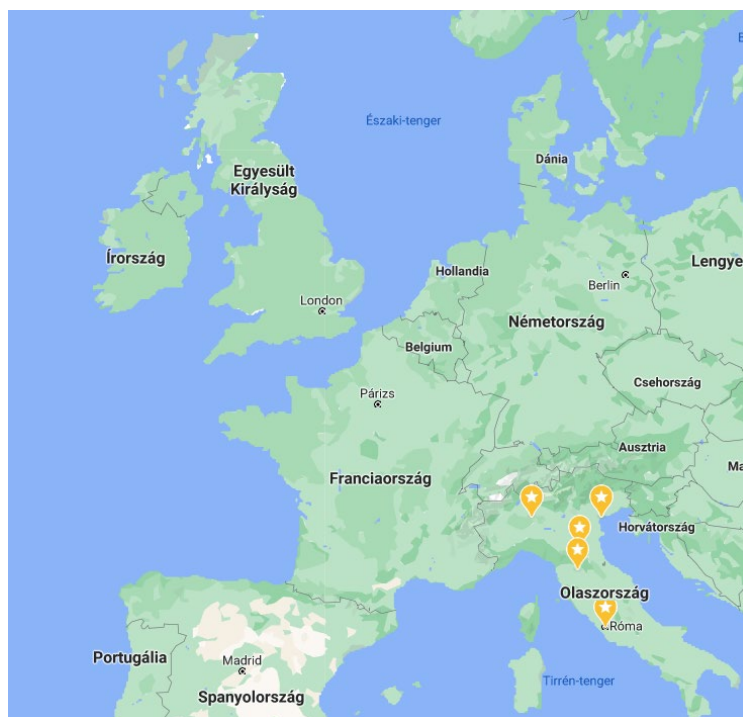
Az Egyesült Királyság fővárosa, London, Anglia délkeleti részén, a Temze folyó mentén fekszik. Habár a város a Zöldövezet közepén terül el, az M25-ös autópálya csaknem 30 mérföldes sugarú körben öleli körül a területét. London egyik kulcsjellemzője, hogy belső szerkezete kifejezetten bonyolult, nincs általános formája. Rengeteg kerülettel rendelkezik, így több központja is van, melyek között nem alakult ki nyilvánvaló hierarchia, a város policentrikus szerkezetű. Ezt alátámasztja az is, hogy három önálló központból alakult ki a metropolisz. Ezek egyike a rómaiak által fallal körülvett település, vagyis a napjainkban „City” -ként nyilvántartott egység, a második délen Southwark, a harmadik pedig Westminster. A három egység különböző, egymást kiegészítő szerepeket töltött be. A City a kereskedelem és a banki szektor központjává vált, Southwark vendéglátóhelyeiről, vásáraitól és színházairól vált ismertté, míg Westminster a törvényhozás és igazságszolgáltatás funkcióját látta el. Miután a 17. században a három központ egyesült, London City szerepe továbbra is kiemelkedő maradt, mind az ország életében, mind pedig az európai fővárosok között. A külvárosi területek és a City közötti különbségek akkor váltak igazán élessé, amikor London dinamikus fejlődése lévén a modern globális városok mintájává vált. A II. világháborút követően a város határainak újra-definiálására került sor, a metropolisz egész területének beépítésével létrejött a mai Nagy-London. A város egyike azon kereskedelmi központoknak, ahol globális szinten folyik a devizák, a részvények, a biztosítások és az alapanyagok kereskedelme is. Az Európai Unióban ebben a szemléletben egy kulcsfontosságú város szerepét töltötte be, mely nem csupán az Egyesült Államokkal, hanem Ázsiával is széles palettán kapcsolta össze az unió kereskedelmi ügyleit. (H.D. Clout, 2021.)

Pénzügyi központi szerepe megkérdőjelezhetetlen, évszázadokra visszanyúlóan kiemelt fontosságú. Az 1990-es években a fő bevételszerzési feladatköre a nemzetközi bankpiac koncentrálása volt. A hagyományos nemzetközi banki hitelezés mellett nagy szerepet vállalt a csereügyletek és az értékpapírkereskedelem területén is, melyek európai centrumává vált. (H.D. Clout et al, 2021.) Napjainkban is jelentős a banki szektor, a pénzügyi és banki szolgáltatások magas színvonalúak, a biztosítási és brókercégek, valamint a pénzügyi alapkezelők magas számban vannak jelen a városban. A fintech cégek mellett a média, a kreatív iparágak is megerősödtek. Ugyanakkor a digitalizáció nyújtotta előnyöket kihasználva növekedett a térségben a start-up cégek aránya, megnőtt a szoftvergyártás és a nanotechnológia

szerelve is. Pénzügyi központi szerepe várhatóan csökkenni fog a Brexit hatására, de globálisan véve ennek ellenére is a vezető szereplők között foglal majd helyet.

1.2. Párizs

Franciaország északi részének közepén terül el fővárosa, Párizs. A Szajna két partján fekvő város évszázadok óta méltán ismert kulturális örökségéről, kereskedelmi és üzleti tevékenységéről. Az oktatás és az intellektualitás központjaként tartják számon már a felvilágosodás kora óta. Földrajzi helyzetéből fakadóan kiemelt fontosságú szárazföldi és vízi csomópont, ebből kifolyólag szerepe egyre csak nőtt a kereskedelem terén. Párizs felépítése merőben hasonlít London szerkezetéhez. A három fő részt a Szajna folyó határozza meg. Île de la Cité a központ szerepét tölti be, ez a város magja. A folyó bal partján, Rive Gauche a szellemi élet centruma, míg jobb partja, Rive Droite a gazdasági, pénzügyi tevékenységek csomópontjává vált. Az utóbbi évtizedek alatt az éles határok a funkciók között összerosódtak. Az urbanizációs gondok eredményeképpen egy – a londonihoz hasonló – óriási agglomeráció alakult ki. A hazai nagyvállalatok mellett rengeteg nemzetközi vállalat székhelyének ad otthont Párizs. Számukra vonzó tényező a nemzetközi bankok és minisztériumok közelsége is. A gyárak jelenléte ellenére a munkaerő többsége a szolgáltatási szektorban koncentrálódik, az üzleti szolgáltatások területe pedig a legnépszerűbb szektornak bizonyul a munkavállalók körében. A párizsi tőzsdén, a Palais de la Bourse-on valamint a legfőbb pénzügyi negyedben, a Banque de France-ban összpontosulnak a legnagyobb kereskedelmi bankok, biztosítótársaságok és pénzügyi szervezetek. A párizsi, az amszterdami és a brüsszeli tőzsde összeolvadásából megszületett az Euronext részvénytőzsdét 2000-ben, amely 2006-ban a New York-i tőzsde részévé vált. (Ardagh et. al. 2021.)

1. ábra London és Párizs földrajzi elhelyezkedése

Forrás: Google Maps

1.3. Főbb gazdasági társadalmi, gazdasági adatok összevetés

Mindkét város hasonló földrajzi adottságokkal bír, emellett szerkezeti felépítésük is több ponton hasonlóságot mutat. A pénzügyi és kereskedelmi befolyás, a történelmi múlt összeköti a két várost. Dolgozatomban azután vizsgálódok, miként alakult London és Párizs története, fejlődése az utóbbi évtizedekben, milyen fejlődési utat jártak be és mi következik ezután. A világvárosi léttől a globális óriásokig mégis hogyan vezetett az út? A nagyvállalatok megjelenésével a városok újabb profilja alakult ki, melyek napjainkig meghatározó szerepet töltenek be.

1. táblázat London és Párizs főbb gazdasági, demográfiai adatai

	<i>London</i>	<i>Párizs</i>
Terület	1 739 km ²	2 509 km ²
Népesség (2020)	9 002 500 fő	11 020 000 fő
Népsűrűség (2020)	5 176 fő/km ²	4 392 fő/km ²
GDP/fő (2018)	66 470 \$	69 744 \$

Forrás: saját szerkesztés az OECD Regions and Cities Atlas és a Demographia world urban areas, London Datastore, Statista adatai alapján

2. A világváros fogalmának definiálása, elméletek bemutatása

2.1. Világváros elméletek

A világváros fogalom megalkotására az évek során különféle szubjektív szempontok figyelembevételével került sor. Mivel a különféle tudományterületek képviselő más és más szempontrendszer kialakítva, egyedi prioritásokat szem előtt tartva, szubjektív módon igyekeztek kialakítani egy általánosan elfogadott definíciót, így a világváros egyfajta „*gumifogalom*” vált, az ebbe a körbe tartozó városok kijelölése önkényes módon történt. Az elmúlt évszázad során a kutatók igencsak széles palettáját foglalkoztatta a világvárosok, globális városok fejlődése, az újabb és újabb városok megerősödése és az erőviszonyok átrendeződése a világgazdaságban. London és Párizs, Európa két olyan világvárosa, melyek az évszázadok során megőrizték pozíciójukat, rugalmasan és hatékonyan alkalmazkodtak környezetük folytonos változásához. Így nem bizonyul meglepőnek, hogy a világvárosok definiálása és rangsorolása során mindkét város neve gyakran említésre kerül. (Erdősi, 2003.)

2.1.1. Korai meghatározások

A világvárosok definiálásának megkísérlésére először 1915-ben került sor, a skót geográfus, Patrick Geddes által. Már ekkor problémát okozott a világváros fogalmi meghatározása, erre utal, hogy Patrick Geddes sem definiálta pontosan a fogalmat. Arra, hogy a világváros fogalom jelentése meghatározásra kerüljön, fél évtizeddel később, 1966-ban Peter Hall által került sor. Meghatározása szerint azokat a városokat tekintjük világvárosnak, melyek képesek a világgazdaság befolyásolására. Amennyiben ebből a definícióból indulunk ki, láthatjuk, hogy a történelem során korábban már betöltötték ezt a szerepet bizonyos városok. A középkori kereskedelmi útvonalak csomópontjai, a kikötővárosok kiváltképp fontos szerepet játszottak a korabeli kereskedelem fejlődésében és lebonyolításában. Ebben a vonatkozásban véleményem szerint olyan kiemelkedő szerepet játszottak a korabeli gazdasági életben, mint a manapság világváros jelzővel illetett városok. (Csomós, 2014)

Az említett egyszerű definíción túl Hall ismerteti azokat a jellemzőket, amely által a város világvárossá válhat. Több funkciót látnak el a városok, a nemzeti és nemzetközi hatalom központjai, kereskedelmi központok, a banki, biztosítási és pénzügyi szolgáltatások centrumai. Emellett az orvostudomány, a jog, az oktatás, a tudományos és technológiai tevékenységek magas színvonala jellemi a világvárosokat. Az információ gyűjtése és terjesztése, a médiatevékenység központjai, magas fokú termelés és fogyasztás jellemzi őket

mind a tömeg-, mind a luxuscikkek terén. A kultúra, a művészetek és a szórakoztatás egy helyen összpontosulnak a városokban. (Fu-chen Lo, Yue-man Yeung, 1998.)

Látható, hogy ez a koncepció rendkívül sokoldalúan határozza meg a világváros fogalmát. Plusz kritériumként említi, hogy ezek a városok nem csupán a hatalmas népességszámukkal emelkednek ki a többi város közül, hanem a nemzeti elit integrálásával is, mely a korszakban egészen ritkán tapasztalt jelenségnek számított. Ebből kifolyólag Hall követelmény-rendszerének kevés város volt megfeleltethető, viszont London és Párizs már ekkor a világvárosok közé tartozott, Moszkva, Tokió és New York mellett. (Csomós, 2014)

Az imént említett kritériumrendszer alapján megállapítható, hogy egy rugalmas, tág fogalomról beszélünk, melybe a kor előrehaladtával egyre több város vált beilleszthetővé. Éppen ezért a következő évtizedekben több új elmélet megjelent, melyek Hall definíciójára alapoztak – elvéve belőle vagy épp kiegészítve azt. John Friedmann *The World City Hypothesis* című könyve - mely 1986-ban íródott - a világvárosok meghatározásának azóta is gyakran hivatkozott műve. Friedmann lényegében aktualizálta Hall kritériumrendszerét. Szempontjai a következők voltak: *„kiemelkedő pénzügyi központok, transznacionális vállalatok és leányvállalataik székhelyei, nemzetközi szervezetek központjai, az üzleti szolgáltatások gyorsan növekvő központjai, a termelés fontos színterei, kiemelkedő közlekedési csomópontok, jelentős népességtömörülések, anyaországuk pedig a világgazdaság centrumához tartozik”* (Csomós, 2015, 117. o.). Látható, hogy a rendszer sokkal inkább a gazdasági sajátosságok és jellemvonások szempontjából közelíti meg a világvárosok besorolását, egy nyomon követhető struktúra alakult ki. Emellett megjelent a centrum-periféria-félperiféria klasszifikáció eleve, amely szerint az országok az említett három kategória valamelyikébe kerültek besorolásra, a kor viszonyainak megfelelően. London és Párizs, mint Európa két centrumországának fővárosai, az elsődleges világvárosok között szerepeltek. Nem csupán konkrét meghatározásra került tehát a világváros fogalma, hanem bebizonyosodott az is, hogy mérhető jellemzők, valamint kvantitatív adatok alapján a világvárosok között rangsor is képezhető. (Csomós, 2014.; Csomós, 2015.)

2.1.2. A globális város teória

1991-ben Saskia Sassen *The Global City* címmel publikálta könyvét, melyben a kialakult új gazdasági világrend globális városokkal szemben támasztott követeléseket és elvárásokat summázta. Leírásai alapján a vezető városok hosszú ideje töltenek be központi szerepet mind a kereskedelem, mind pedig a pénzügyek terén. Újszerű meglátása azonban, hogy ezen

városok funkciói négy újabb területre is kiterjednek. Meglátása szerint a globális városok magas fokú koncentrátságot mutatnak a világgazdaság irányításában és annak szervezésében, valamint mind a pénzügyi szervezetek, mind pedig a hagyományos gépipari termelést felváltó szolgáltatásokat nyújtó szervezetek elsődleges célpontjai között szerepelnek. Ezen városok az innovatív termelés központjai, végül a termelés és az innováció piacai is. Ezeket a szempontokat figyelembe véve a globális városok közé New York, Tokió, London, Párizs és Frankfurt tartoztak. (Sassen, 1991.)

Az utóbbi két szemléletben kiemelt elemekként jelennek meg az irányítás, valamint az ellenőrzés funkciói, de Sassen inkább a pénzügyi ellenőrzés szerepét emelte ki a világgazdaságban. Szintén Sassen gondolata, hogy a városok irányításra való képessége nem csupán a jelen lévő nagyvállalatok erejétől függ, viszont tény, hogy egyes városokat több kiemelten fontos transznacionális vállalat központjaiként tartunk számon. A globális városok nem csupán az ellenőrzés és irányítás funkcióját töltik be, de a szolgáltatások központjaivá is váltak. Ebből fakad, hogy Sassen teóriájában központi szerepet töltenek be az úgynevezett APS-cégek. Ezek olyan vállalatok, melyek működésük során nem feltétlen állítanak elő vagy eredményeznek materiális termékeket, valójában inkább a termelést végző vállalatok tevékenységeit támogatják. Ilyenek például a bankok, szállító cégek, reklámozással vagy menedzsmenttel foglalkozó cégek, humán erőforrás szolgáltatók, illetve minden olyan tevékenységi kört betöltő vállalat, amelyek nem sorolhatók a termelő cégek közé, nincs „kézzelfogható” végeredménye a működésének. Ezen szolgáltató cégek megléte tehát a globális városok alapvető ismertetőjegyévé vált. (Csomós, 2014.; Sassen, 1991)

Ezen elméletek alapján az 1980-as évekig a világváros megnevezés alatt, azokat a városokat értették, amelyekben nagy mértékben koncentráálódtak a multinacionális vállalatok központjai. Mivel a vállalati központok döntően a nagyvárosok agglomerációs településin alakultak ki, így felvetődött annak kérdése, hogy valójában mit is tekintünk városnak? Csupán maga a közigazgatási értelemben vett város egysége vagy a város az agglomerációjával kiegészülve, esetlegesen ide értendő a teljes egészében a városrégió? A kutatók többségében az utóbbi alternatívát találták helytállóknak, hiszen több-a világgazdaságban is kiemelkedő szerepet játszó- város, mint Tokió, vagy akár London egy nagyobb kiterjedésű városrégiót foglal magába. A hozzájuk kapcsolódó agglomerációk, multinacionális vállalati központok hálózata nélkül ezen városok gazdasági súlya jócskán visszaesne. (Csomós, 2014.)

2.2. Világvárosok a megváltozott világgazdaságban

Az 1990-es évek több szempontból hozott változást a világgazdaságban. Az egykori tripolárisként definiált világgazdasági rendszer felborult, a megváltozott-és azóta is folyamatosan módosuló-erőviszonyok miatt átértékelődtek a szerepek, valamint új városok emelkedtek fel a meglévő világvárosok közé, több esetben komolyan veszélyeztetve szerepüket. A megváltozott helyzetből fakadóan szükségessé vált a világváros fogalmának újra-definiálása. Sassen mellett Beaverstock és Taylor is nagyobb jelentőséget tulajdonítottak az APS-cégek jelenlétének, melyek a posztindusztriális gazdaságot sokkal inkább reprezentálják, mint tradicionális multinacionális vállalatok. Kijelölték ezen meghatározó cégek főbb tevékenységi köreit is, melyek a pénzpiaci szolgáltatások, média tevékenység és kapcsolódó szolgáltatások, jogi szolgáltatások és könyvelés voltak. Összességében kialakult az az általános szemlélet, hogy a városokat nem lehet csupán a multinacionális vállalatok központjainak megléte alapján rangsorolni, mivel a regisztrált központok és a valódi döntéshozó központok gyakran nem esnek egybe, mely nagyban eltérítheti a gazdasági hatásokat. (Csomós, 2014.)

Ám a 2000-es évek rácaffolt minden korábbi teóriára. Mindaz, ami a megelőző évtizedekben hangsúlyt kapott, most háttérbe szorult és a kutatók visszatértek az eredeti gondolatokhoz, azaz az irányítási és ellenőrző funkció került a vizsgálódások középpontjába. Mindez arra szolgált, hogy megértsék a világgazdasági folyamatok működését, feltérképezzék azt a nagyvállalatok működésén át. Mivel az imént említett funkciók mértéke dinamikusan ingadozó, így ezáltal egy sokkal inkább reális képet kaphatunk a világgazdaság változásáról és jelenlegi állapotáról is. Ez egy sokkal előnyösebb nézőpontot biztosít, mint a pénzpiaci központok vizsgálata, hiszen ezen központok köre állandónak tekinthető, nem lekövethetőek szemléletesen a világgazdasági változások. (Csomós, 2014.)

2.3. A policentrikusság bemutatása Európában

A policentrikusság, mint empirikus fogalom az 1930-as évekből ered, a központi-hely elméletek fejlődésével egyidejűleg keletkezett. Két egymást kiegészítő aspektusát különböztetjük meg. Az első a morfológiára vonatkozik, vagyis a városi területek megoszlására egy adott területen. A második aspektust a városi területek közötti kapcsolatok, együttműködési hálózatok jelentik. Ez utóbbi általában kapcsolódik a városok közötti távolsághoz, de a hálózatok kialakulása lehet ettől független is. Policentrikusságról két esetben beszélhetünk. Kontinentális vagy nemzetközi perspektívából megközelítve a policentrikusság akkor következik be, amikor a hálózatot több különböző szinten álló város

alkotja, ahelyett, hogy az egyik nagyobb város uralná a többi várost. Ebben az esetben a policentrikus politikák serkentik mind a magterület, mind pedig a többi központ növekedését. Regionális értelemben akkor van szó policentrikusságról, ha egy adott területen, két vagy több város egymást kiegészítő funkciókkal rendelkezik, továbbá, ha ezek a városok együttműködnek annak érdekében, hogy közösen nagyobb városként tudjanak fellépni. Ez esetben a funkcionális munkamegosztást és a városok közötti együttműködést segíti a policentrikus politika. A két eset akkor függ össze, amikor egy policentrikus integráció regionális szinten hozzájárul a nemzeti központ dominanciájának ellensúlyozásához. A policentrikusabb városszerkezet hozzájárulhat a kiegyensúlyozottabb területfejlesztéshez, az egyenlőtlenségek mérsékléséhez, az európai régiók versenyképességének növekedéséhez. (ESPON, 2005.)

A policentrikus Európa képe tehát egy vonzóbb lehetőség lehet a Pentagon által uralt térrel szemben. A Pentagon a London, Hamburg, München, Milánó és Párizs által lehatárolt területet takarja., melyet Európa megterületének is szokás nevezni. Ez az térszerkezeti modell az 1999-ben, az ESDP (European Spatial Development Perspective) „Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union” című jelentésében is megjelent, mely ezt a zónát, az akkori európai globális gazdasági integrációk közül a legkiemelkedőbbnek tartotta. Ez a zóna erős globális gazdasági funkciókat és szolgáltatásokat nyújt, amelyek magas jövedelmi szintet és fejlett infrastruktúrát tesznek lehetővé. Az akkori Európai Unió területén, habár felfedezhetőek elszigetelt csoportok, ahol jelentős fejlődés volt tapasztalható, de az akkori GDP még nem volt elég magas ahhoz, hogy megváltoztassa az egyensúlyhiányos területfejlesztési tendenciát. Ilyen Barcelona és az Øresund régió is. Ezt a folyamatot az Európai Unió későbbi bővítései is erősítették, hiszen a Pentagon dinamikus integrációs övezete tovább erősödött és a csatlakozó régiók a periférikus térségek számát tovább növelték. Éppen ezért az egyenlőtlenségek csökkentésének érdekében új stratégiák bevezetése vált szükségessé. Az EU egész területére kiterjedő policentrikus település-szerkezet kialakítása vált a fő céllá, hogy a régiók közötti különbségek csökkenjenek és a kiegyensúlyozott, fenntartható fejlődés megvalósulhasson. (ESPON, 2005.; European Commission, 1999.)

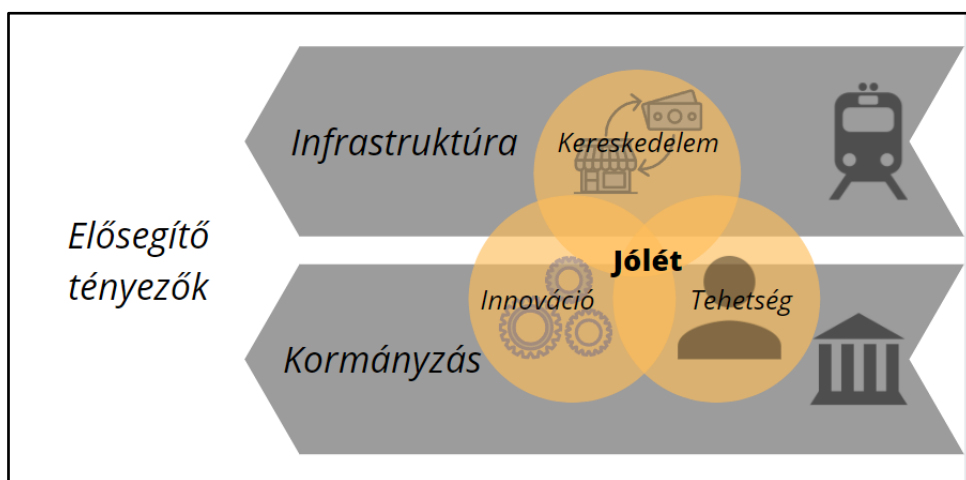
2. ábra Az európai Pentagon

Forrás: Schön, K.P.: Das Europäische Raumentwicklungskonzept und die Raumordnung in Deutschland.
Einführung. In: Informationen zur Raumentwicklung (2000) H. 3/4, p. I-VII

London és Párizs tehát jól láthatóan már a 2000-es évek előtt is kiemelkedett nem csupán az európai, de a világ többi nagyvárosa közül is. Fővárosokként a gazdasági és társadalmi mutatók terén is jól teljesítenek, világgazdasági súlyuk az elkövetkező évtizedekben sem csökkent.

3. Brookings Global Cities kritériumainak bemutatása

A Brookings kiadványa rendkívül részletes módon tárja fel azokat a tényezőket, melyek szükségesek egy globális város létrejöttéhez. A jelentés egy öt tényezőbből álló versenyképességi modellt mutat be, melynek elemei a következők: kereskedelmi klaszterek, innováció, tehetség, infrastruktúra és kormányzás. A globális mértékben is versenyképes szektorok, innovációs ökoszisztémák és a szakképzett munkaerő lehet a fő mozgatórugója a termelékenység és a jövedelmek növekedésének és a munkahelyteremtésnek. És ami ezeket a tényezőket lehetővé teszi az nem más, mint a jól kiépített infrastruktúra, a megbízható kormányzás, a közszolgáltatások magas szintű biztosítása és a kedvező üzleti környezet megléte. A nagyvárosi gazdaságok éppen ezért próbálják kerülni azokat a gazdasági stratégiákat, melyek keretében az egyszeri versenyen alapuló haszonszerzés a vállalatok célja, ezáltal kihasználva a város nyújtotta adókedvezményeket és a helyi munkaerőt. A globális városok sokkal inkább próbálnak hosszú távon versenyezni a húzóágazataik, illetve az emberi erőforrás fejlesztése révén. (Jesus Leal, Joseph Parilla 2016, 10.o.)

3. ábra A regionális versenyképesség kerete

Forrás: Saját szerkesztés a Brookings Institution, RW Ventures, and McKinsey and Company ábrája alapján

A kereskedhető iparágak jellegzetesen a jólét és a versenyképesség kulcsai. Jellemzőjük, hogy az iparágak olyan globálisan elkötelezett vállalatokhoz köthetőek, melyek tevékenységei tovagyrúzó hatásokat keltenek, melyek helyi szinten kedvező hatásokkal járnak. Többféle tényezőn keresztül válik mérhetővé ez a faktor. Ilyen lehet a zöldmezős közvetlen külföldi beruházások adatai, melyek keresztül új üzemek, beruházások valósulnak meg. Ez előbbi szorosan összefügg az iparági klaszterekkel, melyek újabb mérhető adatokat szolgáltatnak,

mint például az egy főre jutó kibocsátás, átlag jövedelmek. A nagyvárosi mértékű korlátok miatt az a beruházások mérése és egységesítése a különböző ágazatok között problémás kérdéskör napjainkban is.

A Brookings Institution az alábbi indikátorokat használta a rangsorképzéshez:

- Zöldmezős közvetlen külföldi befektetések
 - Egy főre jutó zöldmezős közvetlen külföldi befektetés
 - Zöldmezős közvetlen külföldi befektetések által létrejött munkahelyek száma
- (Jesus Leal, Joseph Parilla 2016, 11.o.)

„Technológiai innováció: a gazdasági tevékenység hatékonyságának, jövedelmezőségének javítása, illetve kedvező társadalmi és környezeti hatások elérése érdekében végzett tudományos, műszaki, szervezési, gazdálkodási, kereskedelmi műveletek összessége, amelyek eredményeként új vagy lényegesen módosított termékek, eljárások, szolgáltatások jönnek létre, új vagy lényegesen módosított eljárások, technológiák alkalmazására, piaci bevezetésére kerül sor, beleértve azokat a változásokat, amelyek csak adott ágazatban vagy adott szervezetnél minősülnek újdonságnak.” (Tattay 2019, 13.o.)

Az innováció a fejlődés olyan motorja, mely hatással van az új vállalkozások megjelenésére, fenntartja az ipar versenyképességét az új technológiai változások mellett. Mérhető a szabadalmak számán keresztül, de a kutatás és fejlesztésre szánt összegek, a kutatóintézetek és egyetemek szerepe, valamint a kockázati tőke áramlásának iránya és mértéke is árnyalja az innovációról kapott képet.

A rangsorképzéshez az alábbi indikátorok kerültek felhasználásra:

- Az összes publikáció aránya a felső 10 százalékban idézett közleményekben
- Az iparral kapcsolatos összes publikáció aránya
- Összes szabadalom száma
- Egy főre jutó szabadalmak száma
- Kockázati tőkebefektetések (millió dollár/1000 lakosra vetítve)
- Kockázati tőkebefektetések (millió dollár)

(Jesus Leal, Joseph Parilla 2016, 11.o.)

A humán tőke mind a termelékenység növelésének, mind a vezetés, mind pedig a jövedelmek növelésének szempontjából fontos tényező. A tudás, a szakértelem, a képességek és a

készégek készletének használata elősegíti a gazdasági növekedést. Ez a faktor a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számán, az oktatásban részt vevők arányán keresztül mérhető.

A tehetség faktor mérése az alábbi indikátor alapján történt:

- A felsőfokú végzettséggel rendelkező 15 év feletti lakosság aránya

(Jesus Leal, Joseph Parilla 2016, 11.o.)

A regionális versenyben döntő szerepe lehet az infrastruktúrának, hiszen mind fizikai értelemben mind pedig digitálisan szüksége van rá a vállalatoknak, hogy részt vehessenek a globális értékláncokban. A korszerű szállítási láncok kiépítése nélkül a regionális versenyben hátránnyal indulnak a régiók, hiszen ennek segítségével nem csupán az áruk, nyersanyagok szállítása, de az információ, a tudás és az innováció cseréje is megvalósítható. Európában az úgynevezett „kék banán” területén találhatóak meg ezek az innovációs városi övezetek, melyek kommunikációs és szállítási rendszerei összefonódnak és egy komplex hálózatot alkotnak. Mérhető adat lehet a légi közlekedés utasforgalma, az internetről való letöltések sebessége. Az adatok korlátozás viszont nem teszi lehetővé, hogy egyéb szabványosított indikátorokkal dolgozzunk, mint az áru fuvarozás sebessége az utak, tömegközlekedés minősége. (Kengyel 2016, 3.2.)

Az infrastruktúra összekapcsoltságának mértékét a Brookings Institution az alábbi indikátorok segítségével határozta meg:

- A légi közlekedéssel utazók száma
- Az egy főre jutó légi közlekedéssel utazók száma
- Népsűrűség

(Jesus Leal, Joseph Parilla 2016, 11.o.)

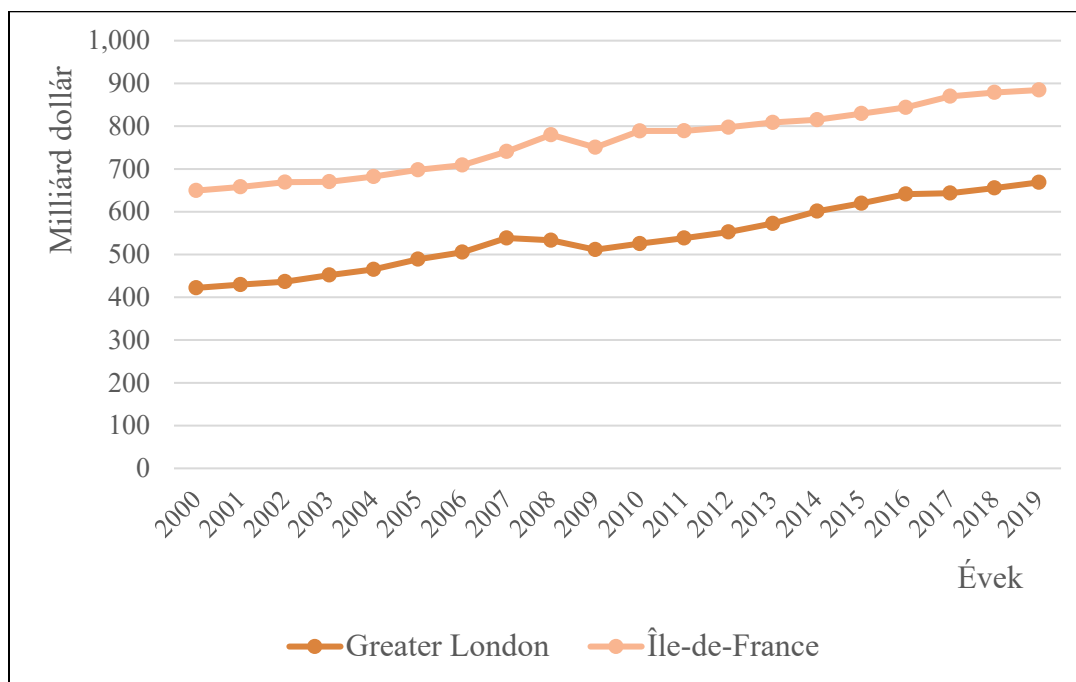
A proaktív kormányzat, a helyes állami szerepvállalás segítségével gyorsan növelhető a gazdaság hatékonysága, a kedvező feltételek által növelhetik a külföldi befektetések számát. Az állami kézben lévő szolgáltatások nyújtásának minősége, a közintézmények megfelelő működése mind-mind állami hatáskörbe tartoznak. Az egyes megyei, települési önkormányzatok önálló, egymást segítő és kiegészítő szerepekkel rendelkeznek, hogy segítsék a vállalatokat és azok régióit a globális piacon való tevékenységükben. Ezen faktor azonban az adatkorlátozások miatt mennyiségileg nem mérhető.

Az említett öt faktort jellemző indikátorok mellett figyelembe vettek általános gazdasági és ipari jellemzőket is. Ide tartozik a népesség, a GDP értéke, az egy főre jutó GDP értéke, az

egy munkavállalóra jutó kibocsátás mértéke, az iparági részesedés a teljes termelésből és az egy dolgozóra jutó ipari termelés mértéke. (Jesus Leal, Joseph Parilla 2016, 11.o.)

4. London és Párizs összehasonlítása gazdasági indikátorok segítségével

Az előző fejezetekben bemutatott módszertanokat alapul véve szeretném gazdasági indikátorok segítségével összehasonlítani London és a párizsi városrégió, Île-de-France teljesítményét, fejlődését és megvizsgálni versenyképességüket.

4. ábra London és Île-de-France GDP-jének értéke 2000 és 2019 között

Forrás: Saját szerkesztés az OECD Regions and Cities Atlas adatai alapján

Jól látható, hogy 2000-ben Île-de-France GDP-je körülbelül 227 500 millió dollárral magasabb volt, mint a londoni városrégióé. 2000-ről 2008-ra London GDP-je 26,3 míg Île-de-France GDP-je 20%-kal növekedett. A 2008-as gazdasági válság hatására mindkét városrégió értéke csökken, mely London esetében 4,1%, Île-de-France esetében pedig 3,8%-os visszaesést jelent. Míg Párizs és környéke már 2010-re elérte a válság előtti értéket, London 2011-ben volt képes újra hasonló szintet elérni. 2011 és 2019 között a GDP éves átlagos növekedési üteme London esetében 2,7%, míg Île-de-France tekintetében 1,28%. Láthatjuk, hogy 2015 után a GDP növekedésének üteme lassuló tendenciát mutat. Habár az életszínvonal magas és az egy főre jutó GDP értéke gyorsabban növekedik a párizsi városrégióban, mint Franciaországban összességében, az elmondható, hogy a térség gazdasági

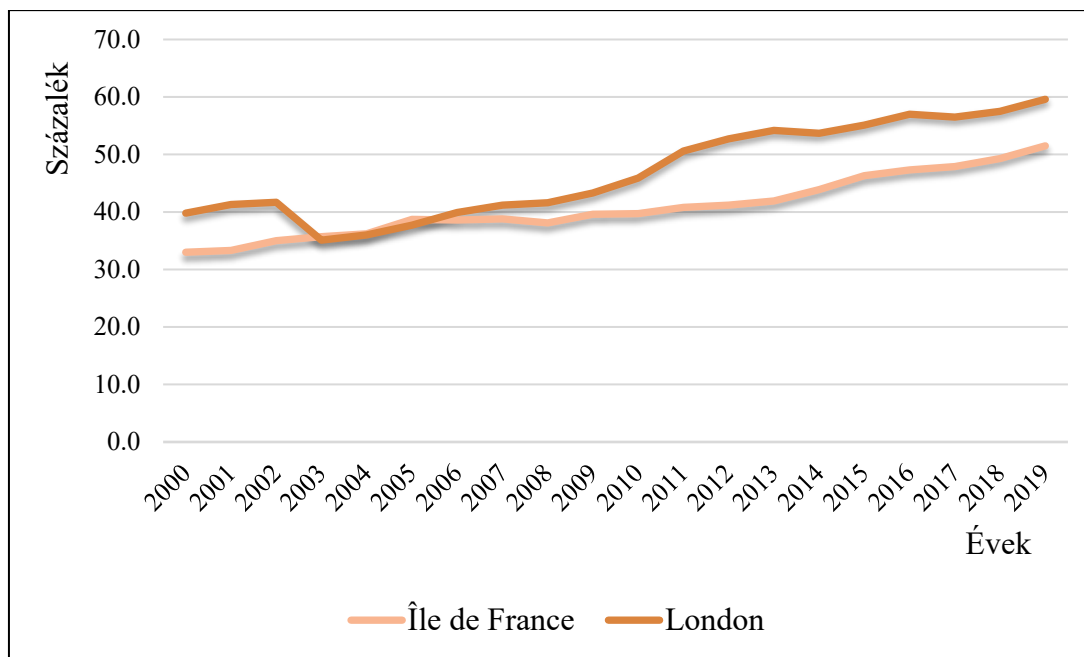
növekedésének üteme lassul és lemarad a többi globális város és régió növekedési üteméhez képest. 2019-ben Île-de-France GDP-je 216 milliárd dollárral magasabb volt, mint Londoné.

jének értéke 2000 és 2019 között

Forrás: Saját szerkesztés az OECD Regions and Cities Atlas adatai alapján

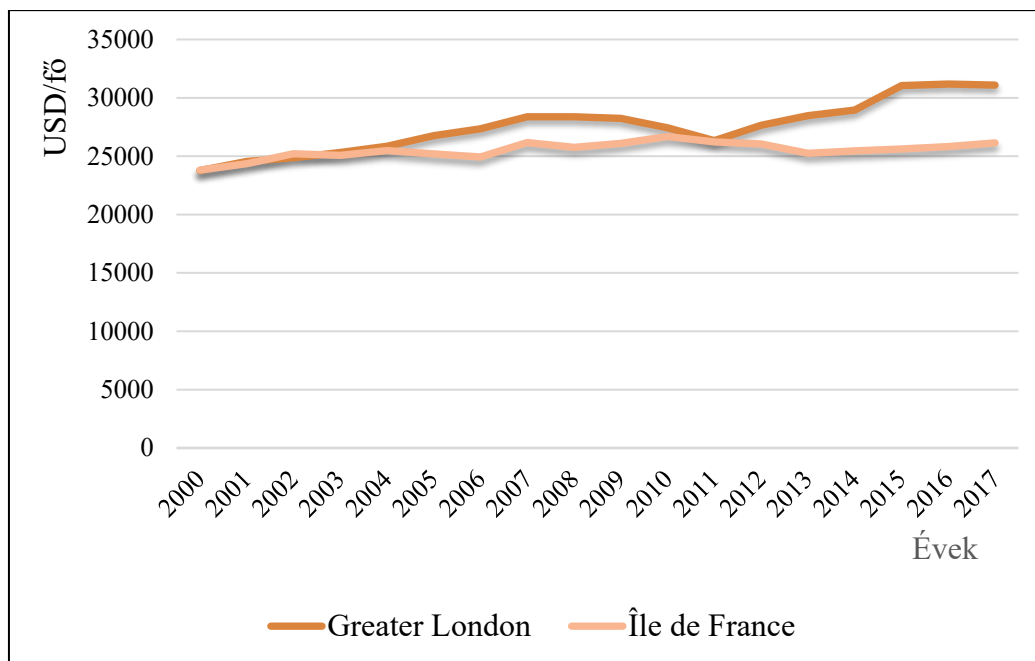
A GVA, vagyis a bruttó hozzáadott érték változása nagyon hasonló a GDP alakulásához. A két régió értékei között a különbség 2016-ban volt a legkisebb, ekkor Île-de-France GVA-je 120milliárd dollárral volt magasabb, mint Londoné. Ipariági megoszlás szempontjából fontos megemlíteni, hogy a London GVA-jének legnagyobb része a pénzügyi és biztosítási tevékenységből származik, de a tudományos és műszaki tevékenység is jelentősen hozzájárul a GVA növekedéséhez.

6. ábra A felsőoktatásban részt vett 25 és 64 év közöttiek aránya (%) London és Île-de-France régiókban 2000 és 2019 között

Forrás: Saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján

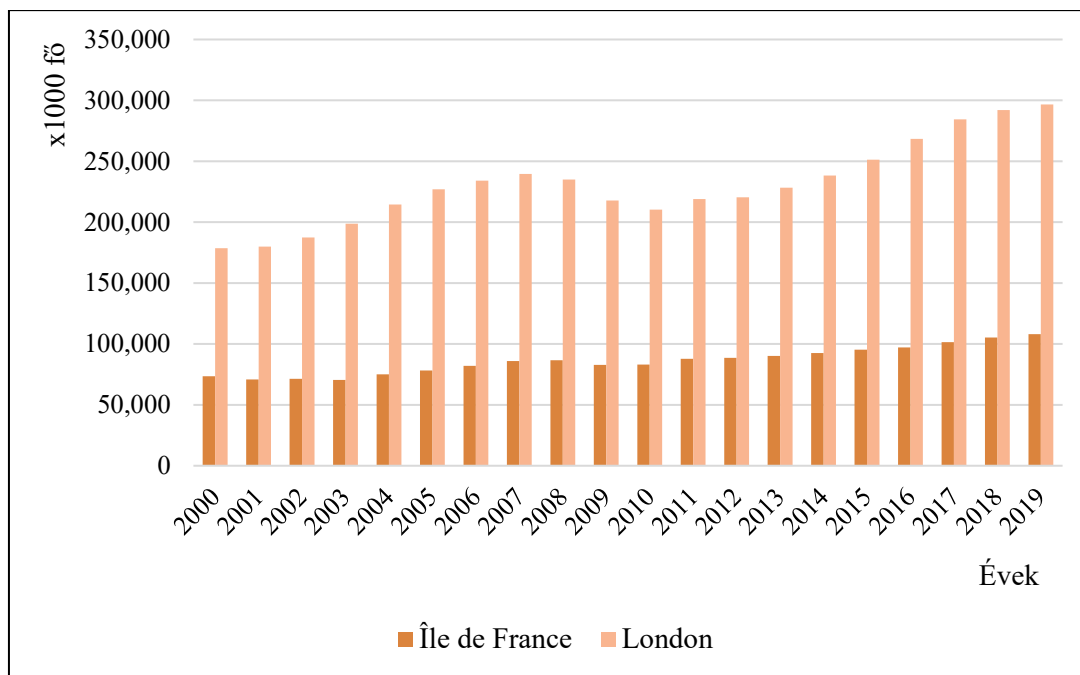
Habár mindkét város nemzetközileg elismert, magas színvonalú felsőoktatási intézményekkel rendelkezik, az elmúlt 10 évben mégis magasabb volt a felsőoktatásban részt vettek aránya a londoni régióban. 2000-ben még csupán 6,8%-kal volt magasabb a Londonban a felsőoktatásban részt vettek aránya, mint Île-de-France régiójában. Azonban 2003 és 2005 között átlagosan 0,6%-kal magasabb volt az arány a francia régióban és 2002-ről 2003-ra 6,6%-kal csökkent Londonban a felsőoktatásban végzettek aránya. Ezt követően egészen 2013-ig növekszik az arány, míg Île-de-France esetében a 2010-es évek elején egy stagnálás látható. 2014-ről 2019-re 7,6%-kal növekedett a felsőoktatásban részt vettek aránya Île-de-France régióban. 2019-ben 8,1%-kal magasabb a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya Londonban, mint Île-de-France-ban. A növekvő tendenciát okozhatja, hogy a nemzetközi oktatási lehetőségek egyre széleskörűbbek, minden hallgató számára elérhetőek napjainkban. Az ösztöndíjaknak és támogatásoknak köszönhetően egyre több fiatal tanul külföldön és részképzések mellett nem ritka, hogy a teljes Bsc vagy Msc képzést külföldön teljesítik. Az Európai Unión belül kedvező tandíjakat biztosítanak a hallgatók számára, ezzel motiválva a nemzetközi oktatásban való részvételt. Londonban 43, míg Párizsban 41 felsőoktatási intézmény található.

7. ábra A háztartás rendelkezésre álló jövedelme USD-ben egy főre vetítve London és Île-de-France régiókban 2000 és 2017 között

Forrás: Saját szerkesztés az OECD Regions and Cities Atlas adatai alapján

Az ábra a háztartások rendelkezésére álló jövedelem változását mutatja. Láthatjuk, hogy 2000 és 2004 között körülbelül azonos szinten állnak mindkét régióban a jövedelmek és hasonló mértékben növekednek. 2004-től Londonban növekednek a háztartási jövedelmek, míg a következő két évben Île-de-France régióban csökkennek. A 2008-as gazdasági válság hatásait tükrözik a brit régió értékei, hiszen 2007 és 2011 között csökkenő tendenciát mutat, melynek eredményeképpen a két városrégió értékei közel azonosak. A 2010-es években a francia régió háztartásinak jövedelme 25000 dollár körül mozog, míg Londonban folyamatos növekedés indul meg és 2015-ra már túllépi a 30000 dollárt is. 2000-ről 2017-re Londonban 30,83%-kal, Île-de-France-ban 9,75%-kal nőttek a háztartások jövedelmei.

8. ábra A légi utasok számának alakulása Londonban és Île-de-France-ban 2000 és 2019 között

Forrás: Saját szerkesztés az Eurostat és a Statista adatai alapján

A londoni régióban összesen 5 repülőtér található, melyek a Gatwick, a Heathrow, a London-City, a Southend és a Luton nemzetközi repülőterek. Île-de-France régióban találhatóak a Roissy Charles de Gaulle, az Orly és a Paris Beauvais nemzetközi repülőterek. Mint ahogy az az ábráról is jól leolvasható, az öt londoni repülőtér jóval nagyobb utasforgalmat bonyolít le minden évben, mint francia társaik. 2000-ben körülbelül 2,4-szer annyi utas fordult meg összesen az említett brit repülőtereken, mint az Île-de-France régióban található 3 repülőtéren összesen. Míg London repülőtereinek forgalma 2000 és 2007 között hozzávetőlegesen 60 millió utassal nőtt, addig ez az érték Île-de-Franceban 12 millió utassal tudott növekedni. A két régió közötti különbség az évek során nem változott jelentősen, a londoni repülőterek utasforgalma ugyanis 2010-től kezdődően folyamatosan növekszik a vizsgált időszak végéig. 2020-ban a legnagyobb utasforgalmat lebonyolító brit repülőtér a Heathrow volt, ahol összesen több, mint 22 millió utas fordult meg az év során a CAA adatai szerint. Vetélytársa, a párizsi Roissy Charles de Gaulle nemzetközi repülőtér a statista adatai szerint 22,3 millió utassal büszkélkedhetett 2020-ban. Azonban a pandémia és a korlátozások miatt a 2019-től 2021-ig tartó időszakban jelentősen csökkent a légiforgalom.

5. Rangsorokban elfoglalt hely

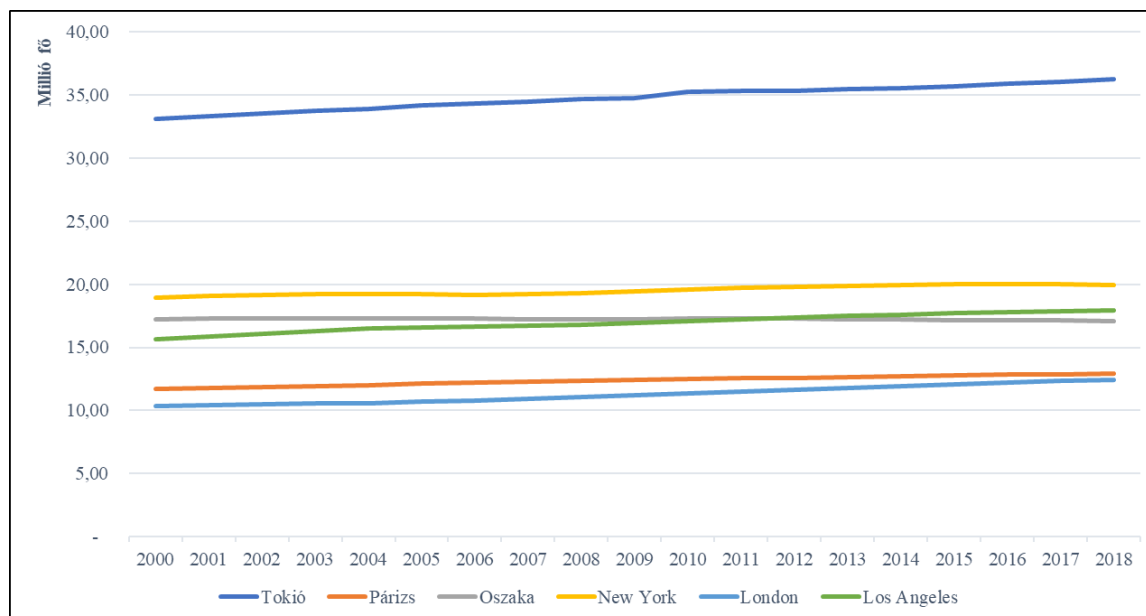
5.1. Brookings világvárosok rangsora

2016-ban a Brookings Institution közzétette elemzését, mely a globális városok újraértelmezésére irányult. Olyan újszerű megközelítést mutat be, amely több tucat, a világon több, mint 100 országában szabványosított indikátorral dolgozik a vizsgálat során, hogy feltérképezze az adott város globális gazdasági jellemzőit, az ipari struktúrát, illetve a versenyképesség legfontosabb tényezőit. Az elemzés feltárja, hogy valóban nincs egyetlen konkrét útja annak, hogy egy város globális várossá váljon. Összesen hét globális várostípust különböztettek meg.

5.1.1. Globális óriások

A világ legfejlettebb országainak, mint az Egyesült Államok vagy Japán, illetve az Európai Unió irányító- és döntéshozó központjai sorolhatók a globális óriások csoportjába. Olyan városok tartoznak a kategóriába, melyek meghatározó szerepet töltenek be a nemzetközi kereskedelemben, a vállalati döntéshozatal, valamint a vagyon markáns része ide összpontosul. Ezek a globális városok mind a tudás, mind pedig a humán tőke központjai is. Ezt mutatja, hogy a képzettségi szint, valamint az egy főre jutó szabadalmak száma a többi kategóriába sorolt városhoz viszonyítva sokkal magasabb. Nem csupán magas szintű technológiai fejlettség, de átlagosan húszmillió főt megközelítő népességszám és egy billió dollárt meghaladó reálkibocsátás jellemzi a globális óriásokat. Ugyanakkor magas kockázattal járhat ezen városok számára a pénzmozgásoktól való függésük és az urbanizáció során erősödő diverzifikáltság a társadalomban, hiszen a lakhatás hatalmas költségeket jelent egy középosztálybeli, átlagos jövedelemmel rendelkező polgár számára. A Brookings szerint hat város felelt meg a kritériumoknak, ezek a metropolisz térségek pedig a következők: New York és Los Angeles, Tokió és Oszaka, valamint London és Párizs. (Jesus Leal Trujillo-Joseph Parilla, 2016.)

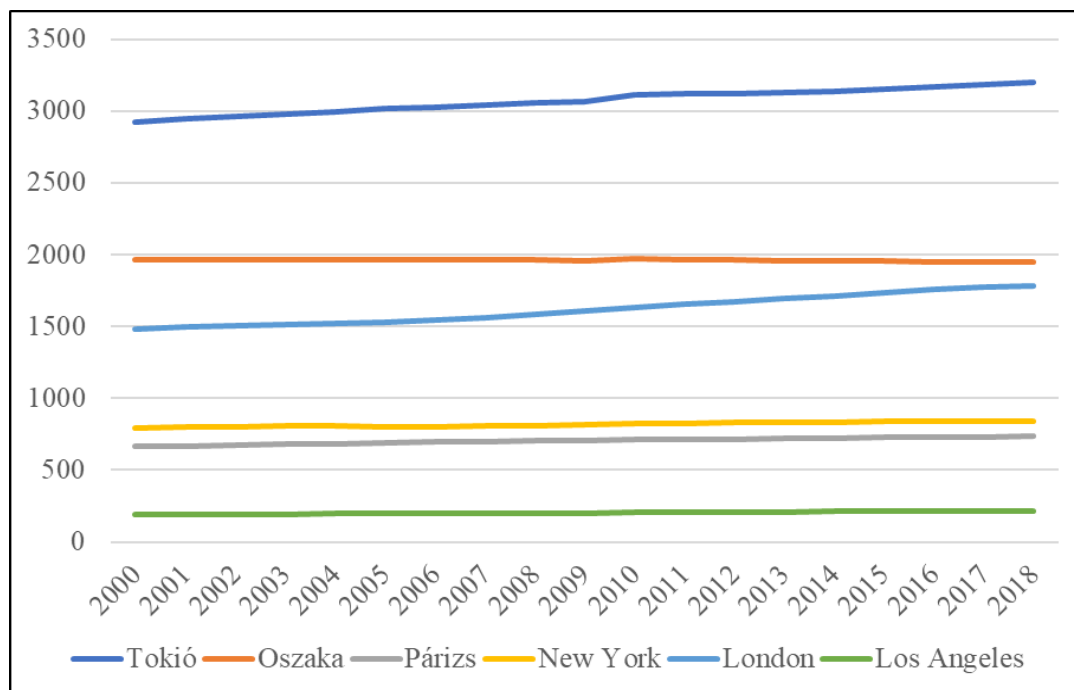
A következő ábrákon a Brookings Institution által a *globális óriások* kategóriájába sorolt városok értékei láthatóak. Azért is választottam ezt a fajta összehasonlítást, mivel a hat város között szerettem volna megvizsgálni, hogy milyen helyet foglal el London és Párizs.

9. ábra A népességszám alakulása a Brookings Institution által globális óriás városnak nyilvánított városok körében 2000 és 2018 között

Forrás: saját szerkesztés az OECD Regions and Cities Atlas adatai alapján

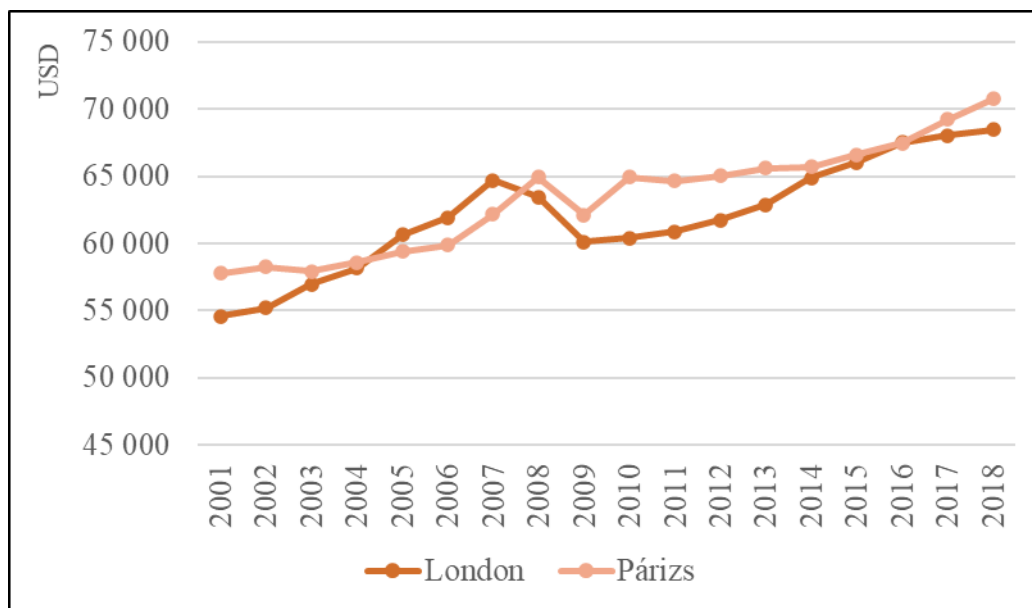
Az egyenletes népességszám-növekedés öt város esetében megfigyelhető, ugyanakkor egyikük esetében sem találunk kiugró értékeket. Ez a tendencia a következő években valószínűsíthetően változatlan marad, a globális városok növekedése tovább folytatódik. Csupán Oszaka esetében látható egy kisebb mértékű csökkenő tendencia a 2010-es évektől kezdve. Ugyanakkor a szintén japán óriás Tokió rendelkezik a legmagasabb népességszámmal, hozzávetőlegesen Párizs lakosságának háromszorosa él a japán fővárosban, ami 36 231 407 főt jelentett 2018-ban. A rangsorban a második helyet New York városa foglalja el, azonban fokozatosan zárkózik fel hozzá Los Angeles. A globális óriások között a két európai nagyváros Párizs és London rendelkezik a legalacsonyabb népességszámmal, 2018-ban körülbelül azonos mennyiségű lakossal bírtak.

10. ábra A népsűrűség alakulása a Brookings Institution által globális óriás városnak nyilvánított városok 2000 és 2018 között (Fő/km²)

Forrás: saját szerkesztés az OECD Regions and Cities Atlas adatai alapján

A népesség számának alakulása mellett fontos tényező a népsűrűség alakulása is, vagyis az egy területegységen élők számának vizsgálata. A legnagyobb népsűrűséggel a két Japán város, Tokió és Oszaka rendelkezik, előbbi magasan kiemelkedik versenytársai közül. Mivel Japán nagyvárosai dinamikusban fejlődnek, így az itt élő lakosok száma, azáltal pedig a népsűrűség is folyamatosan növekszik, mivel a lakosság nagy része a fejlett régiók felé orientálódik. Meglepő lehet, hogy habár London népességszáma a többi városhoz viszonyítva alacsony, de népsűrűsége 2018-ra már-már Oszakáéval verseng. Párizs népsűrűsége pedig alig marad el az amerikai versenytársától, New Yorktól, London népsűrűségéhez viszonyítva pedig csupán a brit főváros értékének körülbelül $\frac{1}{2}$ része.

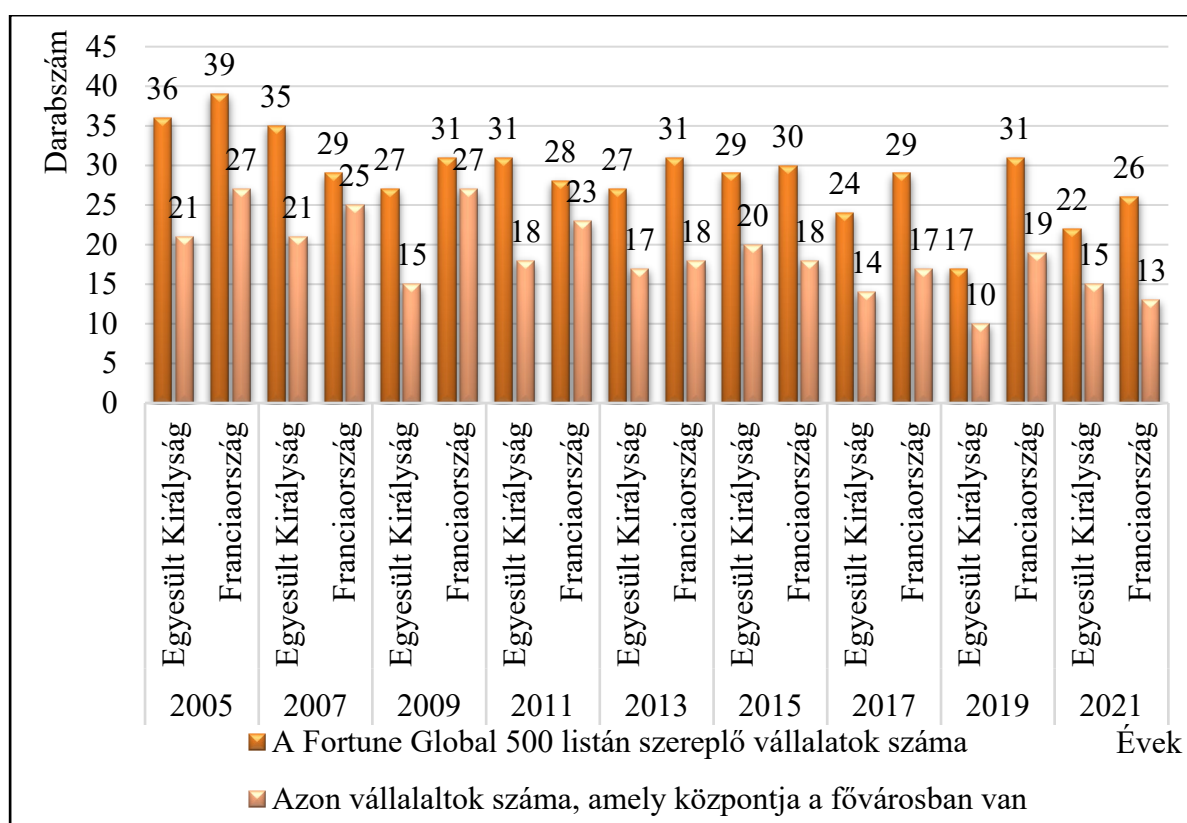
11. ábra Egy főre jutó GDP értéke a Londonban és Párizsban 2001 és 2018 között (USD)

Forrás: saját szerkesztés az OECD adatai alapján

Habár a 2000-es évek elején Párizsban az egy főre jutó GDP értéke magasabb volt, mint Londonban, ez 2004-ben megfordult. Mivel Párizsban az érték konstans volt, Londonban pedig növekedni kezdett. 2004-től Párizsban is növekedni kezdett ez érték, de míg London 2007-re, addig a francia főváros 2008-ra érte el a londoni értéket, mely 65 000 USD volt. A 2008-as gazdasági válság hatása mindkét főváros grafikonján jól látható. A visszaesés ugyanakkor különböző mértékű. Párizsban fele akkora visszaesés volt tapasztalható, mint Londonban, a francia globális város ugyanakkor már a válságot követő második évben képes volt visszaállítani az egy főre jutó GDP értékét a válságot megelőző állapotba. Londonban azonban egy hosszadalmas folyamat eredményeképpen, 2014-ben érte el újra a 2007-es adatot. Az ezt követő években Párizsban tapasztalhatunk magasabb értékeket. Összességében elmondható, hogy a vizsgált városok egy főre jutó GDP-je magas, kifejezetten nagy visszaesések nem láthatóak. Párizs értékeiből az a következtetés vonható le, hogy habár a növekedés mértéke Londonhoz képest lassabb ütemű, a válság után rövid időn belül újra képes volt a megelőző szintet előállítani. Ezzel szemben London esetében azt látjuk, hogy egészen a gazdasági válságig egyenletes növekedés tapasztalható, majd a válságot követően újra előbukkan egy hasonló tendencia.

5.2. Fortune Global 500 vállalati rangsor

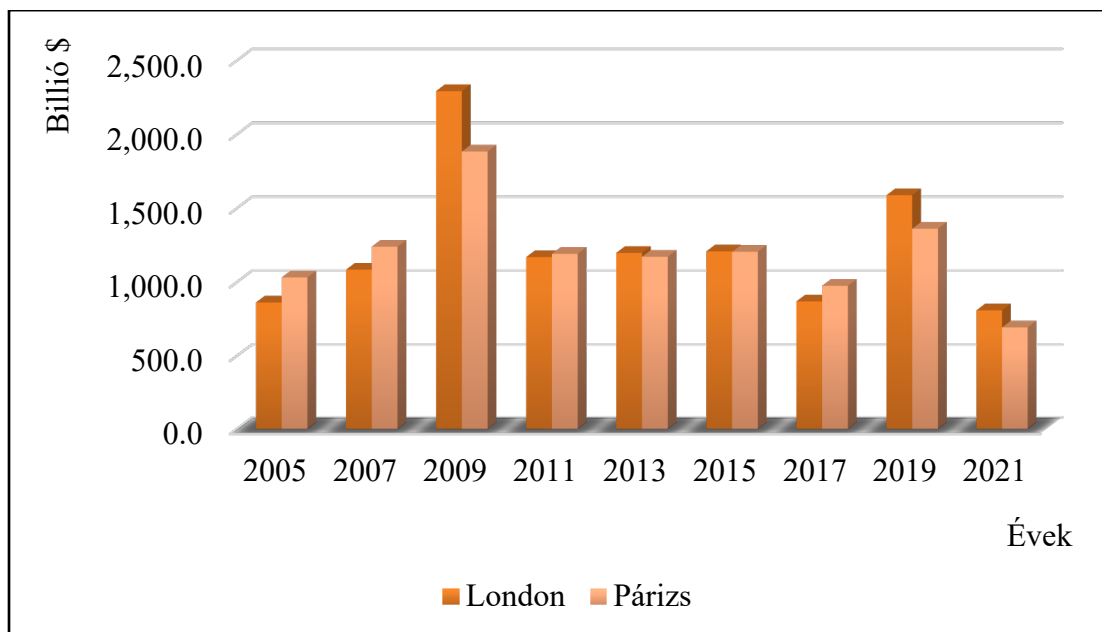
A Fortune Global 500 egy olyan vállalati rangsor, amely 1995 óta minden évben összeállításra kerül, sorba rendezi a világ ötszáz legnagyobb árbevétellel rendelkező vállalatát. A lista összeállításának során, a bevételek között megjelennek a megszünt tevékenységek bevételei, valamint a konszolidált leányvállalatok bevételei, azonban a jövedéki adókat nem tartalmazza. A biztosítótársaságok esetében a következő tételek épülnek be a bevételbe: díj-és járadékbevétel, befektetési jövedelem, a realizált tőkenyereség vagy -veszteség, illetve az egyéb jövedelmeket, a betétek viszont nem kerülnek hozzáadásra. A bankok bevételeit a bruttó kamatbevétel és a bruttó nem kamatjövedelem összegeként határozzák meg. A bevételek mellett a nyereséget, a munkavállalók számát, illetve a rendelkezésre álló eszközállomány értékét is vizsgálják a rangsorképzés során. (Fortune, Global 500)

12. ábra A Fortune Global 500 rangsorban szereplő vállalatok megoszlása az Egyesült Királyságban és Franciaországban, valamint Londonban és Párizsban 2005 és 2021 között

Forrás: Saját szerkesztés a Fortune Global 500 rangsorok alapján

Az ábra a Fortune Global 500 rangsorban szereplő vállalatok számát mutatja 2005 és 2021 között minden második évben. A vizsgált időszakban az Egyesült Királyságban a listán szereplő vállalatok száma 2005-ben volt a legmagasabb, a 36 vállalatból 21 cég Londont választotta központjául. Ez azt jelenti, hogy a listázott vállalatok 58,3%-ának székhelye a brit fővárosban található. Franciaországban szintén ebben az évben volt a legmagasabb a listán szereplő vállalatok száma, melyeknek 69,2%-a Párizs székhelyű volt. 2007-en mindkét országban csökkent a listán jegyzett cégek száma, de a főváros központú vállalatok aránya kis mértékben növekedett. 2009-ben a gazdasági válságot követő évben a London központú vállalatok aránya 55,5%-ra csökkent, míg a Párizs központúaké szignifikáns növekedést mutat. A rangsorolt Franciaországban található székhelyű cégek 87,1%-ának Párizs volt a székhelye. 2011-re körülbelül a válság előtti helyzetbe billent vissza az arány. 2013-ban és 2015-ben szintén hasonló arányokat figyelhetünk meg, a következő csökkenés a Brexit-et követően 2017-ben látható. Az Egyesült Királyságban visszaesett a listázott vállalatok száma, a vállalatok 58,3%-a rendelkezett London székhellyel. Ez a szám 2019-re tovább csökkent, a 2017-ben számlált 24 brit vállalat után csupán 17 szerepelt a listán. Ezzel szemben Franciaországban közel azonosak maradtak az arányok a megelőző évhez képest. A 2021-es listából már látszódnak a COVID-19 járvány okozta hatások. A London központú vállalatok száma a listán 5-tel nőtt, de arányuk így sem éri el a 70%-t. A Franciaországban található cégek száma 5-tel csökkent, a Párizs székhelyű vállalatok aránya pedig 11,3%-kal esett vissza. Elmondható, hogy a fővárosi székhellyel rendelkező, a listán szereplő vállalatok aránya az országhoz képest leköveti a globális és lokális folyamatokat. Mindazonáltal minkét várost előszeretettel választják a vállalatok központjukként. A brit főváros ellen szóló érvek között szerepel, hogy az Egyesült Királyság nem az Európai Unió tagja, így amennyiben egy vállalat európai székhelyet választana magának, Párizs előnyösebb pozícióba kerülhet gazdasági és politikai helyzete miatt az Európai Unióban. A 2021-es lista szerint vannak olyan vállalatok, mely 27 alkalommal szerepeltek a Fortune Global 500-as listáján. Ilyenek a London központú BP, HSBC Holdings, Unilever, Lloyds Banking Group, J. Sainsbury, Barclays és a BT Group. A Párizs székhelyű vállalatok közül az Axa, a BNP Paribas, az Electricité de France, az Orange, a Bouygues és a Danone szereplnek immár 27 éve az 500-as listán. Fontos azonban megemlíteni, hogy ezen vállalatok közül nyolc cég helyezése esett vissza 2021-ben és csupán két vállalat volt képes pozitív irányú profitváltozást elérni.

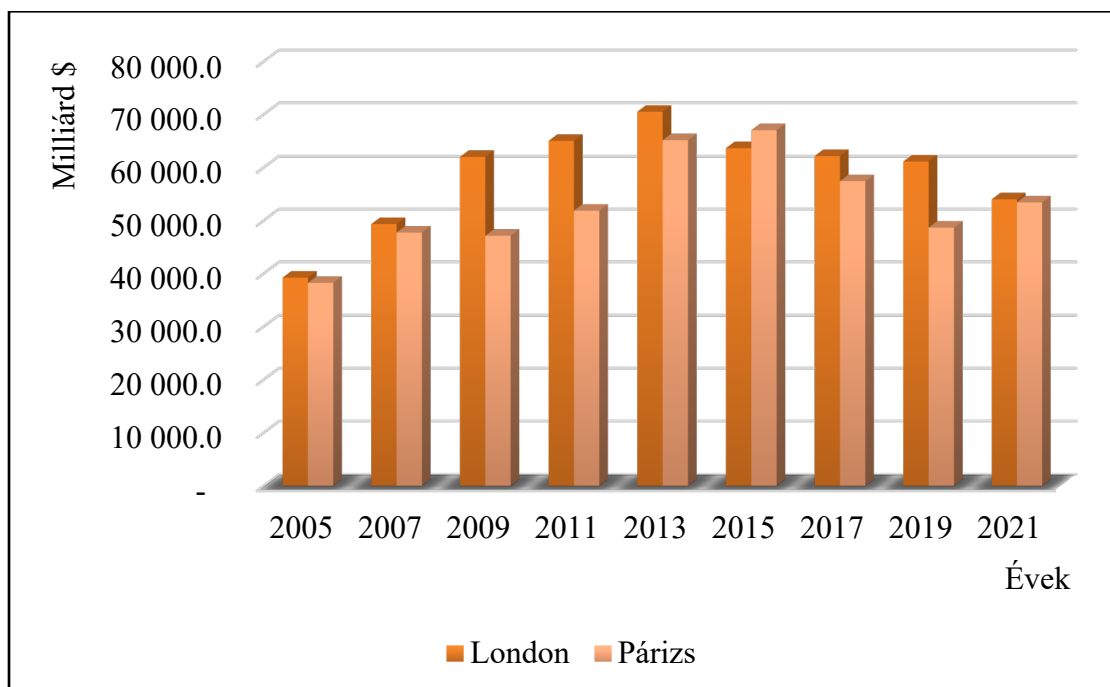

13. ábra A London és Párizs központú vállalatok együttes összes bevételeinek alakulása 2005 és 2021 között (Billió \$)

Forrás: Saját szerkesztés a Fortune Global 500 rangsorokalapján

Az ábra azon vállalatok együttes bevételeit mutatja, melyek a Fortune Global 500 listán szerepelnek, London vagy Párizs székhellyel. 2005-ben a 21 londoni cég árbevétele alig több, mint 850 billió dollár, míg a 27 párizsi vállalat majd' 1033 billió dollárnyi árbevételre tett szert. 2007-ben a szintén 21 londoni vállalat 1085 billió dollárnyi, 25 párizsi vállalat pedig 1240 billió dollárnak megfelelő bevétellel rendelkezett. Habár a 2008-as válságot követően csökkenő bevételekre számítanánk, 2009-re 15 londoni vállalat több, mint duplájára növelte az árbevételét 2007-hez viszonyítva. A lista Párizs központú cégei összesen 1,5-szörösére növelték bevételeiket. Az általam vizsgált éveket tekintve mindkét város vállalatai ebben az évben érték el a legmagasabb bevételeiket. 2011-re a két csoport teljesítménye körülbelül a 2007-es teljesítménnyel egyezik meg, ez a tendencia fennmarad 2013-ban és 2015-ben is. A Brexit bejelentését követően a 2017-es érték a londoni vállalatok körében összesen közel 339 billió dollárral esett vissza, amely 28%-os esést jelent a 2015-ös bevételhez képest. A 2015-ös 20 londoni vállalatot követően két évvel később már csak 14 a listán szereplő cég központja volt London. A visszaesést 2019-ben újabb fellendülés követte, a vizsgált időszak második legmagasabb értékeit produkálta a két vállalatcsoport. 2021-ben a vizsgált vállalatok mindkét városban a legalacsonyabb összesített árbevételt realizálták. A londoni cégek együttesen alig több, mint 800 billió dollár bevételre tettek szert, a Párizs székhelyű vállalatok bevétele pedig

együttesen sem érte el a 700 billió dollárt. Ez utóbbi a vizsgált időszak leggyengébb eredményének mondható.

14. ábra Az átlagos árbevétel alakulása a London és Párizs központú vállalatok esetében 2005 és 2021 között (Milliárd \$)

Forrás: Saját szerkesztés a Fortune Global 500 rangsorokalapján

2005-ben a London központú vállalatok átlagos árbevétele 39 231,4 milliárd dollár volt, a vállalatok közül a legmagasabb bevételt a BP érte el, 285 059 milliárd dollárral, míg a legalacsonyabb eredményt a Kingfisher nevű cég mutatta 14 060,9 milliárd dollárral. A Párizs központú vállalatok átlagos bevétel nem sokkal marad el brit versenytársainak eredményétől. Köztük az AXA 121 606,3 milliárd dolláros bevétellel áll az élen, a legalacsonyabb eredményt az AREVA érte el, 13 816,9 milliárd dolláros bevétellel. 2007-re mindkét város esetében hozzávetőlegesen 10 billió dollárral növekedett az átlagos bevétel. A legmagasabb bevételt elérő vállalatok megegyeznek az előző évvel. A 2009-es eredményekben nagyobb különbségek láthatóak, míg a Párizs központú vállalatok átlagos árbevétele csökkent, addig a London központú versenytársaiké több, mint 12 500 milliárd dollárral növekedett. Ebben az évben a BP megőrizte helyét, azonban az AXA bevétel közel 60 000 milliárd dollárral esett vissza, így a Párizs székhelyű cégek közül a BNP Paribas érte el a legmagasabb bevételt. 2011-ben a két érték közötti különbség megmaradt, mindkét városban kis mértékben

növekedett a vállalatok átlagos éves árbevétele. 2013-ban a különbségek csökkentek, a Párizs székhelyű vállalatok átlagos éves árbevétele cirka 65 billió, a London központúaké több, mint 70 billió dollár volt. 2015-re a London székhelyű vállalatok átlagos éves bevétele 7 billió dollárral csökkent, míg francia vetélytársaiké 2 billió dollárral növekedett. 2015-től a London központú vállalatok esetében stagnál az átlagos éves bevétel nagysága. A 2021-es év alacsony értékét ebben az esetben a COVID –19 világjárvány negatív gazdasági hatásainak tudhatjuk be. 2015 és 2019 között a Párizs székhelyű vállalatok átlagos éves árbevétele csökkenő tendenciát mutat, ebben az esetben a 2019-es érték jóval alacsonyabb a 2021-es év értékénél, mely közel azonos a vizsgált londoni vállalatok átlagos eredményével.

A Fortune Global 500 rangsorban mindkét város jól szerepel, a vállalatok előszeretettel választják központjukként mind a brit, mind pedig a francia fővárost. Magas arányban vannak jelen pénzügyi szolgáltatásokat nyújtó vállalatok, biztosítócégek, befektetési bankok mindkét városban. Előrejelzések alapján azon vállalatok esetében, melyek banki-, pénzügyi szolgáltatásokat nyújtanak, a legvalószínűbb a központ áthelyezésének megfontolása, melynek elsődleges oka a Brexit. A cégek ezzel részesedést veszíthetnek az európai piacból, így fontolóra kell venniük a központjuk áthelyezését, mely Párizs városát juttathatja előnyökhöz.

6. Globális városok indexei

A A.T. KEARNEY által készített 2021-es Global Cities Reportban a globális városok eltérő kilátásait vizsgálják, és azt, hogy a világjárványt követő időszakban hogyan állnak talpra a gazdaságok. A legnagyobb globális városokban is súlyos következményekkel járt a pandémia, mégis azt mondhatjuk, hogy jó alkalmazkodóképességgel rendelkeznek, így a felépülés folyamata sokkal gördülékenyebb, mint a kevésbé ellenálló városok esetében.

6.1. Global City Index (GCI) – Globális város index

A globális város index 5 dimenzióon keresztül méri a városok globális elkötelezettségét. Az 5 dimenziót a humán tőke (30%), az információcsere (15%), az üzleti tevékenység (30%), a kulturális tapasztalatok (15%) és a politikai elkötelezettség (10%) alkotják. Az üzleti tevékenység a tőkeáramlás mértékén, a piac dinamikájának változásán keresztül kerül meghatározásra, valamint figyelembe veszik azt is, hogy melyek az adott városban jelen lévő legmeghatározóbb cégek. A humán tőke összetételét a képzettségi szintek vizsgálatával mérik. Az információcsere dimenziója az információhoz való hozzáférhetőségen keresztül válik mérhetővé, ebben az esetben mind az interneten, mind pedig az egyéb médiaforrásokon keresztül történő információcserét figyelembe veszik. A kulturális élmény a múzeumokhoz, kiállításokhoz, illetve jelentős sporteseményekhez való hozzáférhetőséget foglalja magába. A politikai elkötelezettség a politikai események és a nagykövetségek adatait használja fel. Összesen 29 mutatót használnak fel az 5 dimenzió értékeléséhez. (Abdo Al Habr, Antoine Nasr, Brenna Buckstaff, Rudolph Lohmeyer, 2021)

A pontszámokat és a rangsort úgy képzik, hogy az egyes dimenziók súlyozott átlagait összeadják, majd a pontszám egy 0-tól 100-ig terjedő skálán kerül meghatározásra, ahol a 100 a tökéletes pontszámot jelenti.

6.2. Global Cities Outlook (GCO) – Globális városok kilátásai

Az index egyfajta előre tekintő értékelése annak, hogy a városok hogyan teremtik meg saját maguk számára azokat a feltételeket, melyek ahhoz szükségesek, hogy a jövőben globális csomóponttá váljanak. Mérése négy dimenzióban történik: személyes jólét (25%), gazdaság (25%), innováció (25%) és kormányzás (25%). Az index számításánál 13 mutatót vesznek alapul. A személyes jólét kapcsán megvizsgálásra kerül a biztonság, az egészségügy, a környezeti teljesítmény, illetve a városon belüli egyenlőtlenségek. A gazdaság terén a hosszú távú beruházásokat és a GDP-t elemzik. Az innováció összetevője a vállalkozó szellem, melyet a szabadalmakon, a magán befektetéseken és az inkubátor projekteken keresztül

vizsgálják. A mutató értékelése a GCI indexhez hasonlóan történik, de az adatokat az elmúlt 5 évre vizsgálják és előre vetítik 2031-re. (Abdo Al Habr, Antoine Nasr, Brenna Buckstaff, Rudolph Lohmeyer, 2021, 4.o.)

Fontos kiemelni, hogy míg a GCI abszolút adatokat felhasználva kerül kiszámításra, addig a GCO a megelőző évek adataira támaszkodva a jövőre vonatkozó várakozásokat vetíti előre. A két mutató együttesen komplex képet ad arról, hogy a ma milyen befolyással rendelkeznek egyes városok, melyek azok erősségei, illetve a jövőben hogyan fognak alakulni ezek a különbségek.

6.3. A GCI és GCO vizsgálata 2008 és 2021 között

2. táblázat A GCI szerinti rangsor első 10 helyezettje 2008 és 2014 között

GCI szerinti helyezés	Város			
	2008	2010	2012	2014
1	New York	New York	New York	New York
2	London	London	London	London
3	Párizs	Tokió	Párizs	Párizs
4	Tokió	Párizs	Tokió	Tokió
5	Hong Kong	Hong Kong	Hong Kong	Hong Kong
6	Los Angeles	Chicago	Los Angeles	Los Angeles
7	Szingapúr	Los Angeles	Chicago	Chicago
8	Chicago	Szingapúr	Szöul	Peking
9	Szöul	Sydney	Brüsszel	Szingapúr
10	Toronto	Szöul	Washington, D.C.	Washington

Forrás: Saját szerkesztés a 2014-es Global Cities Index and Emerging Cities Outlook adatai alapján

A A.T.Kearney által évente készített GCI jelentés keretében sor kerül „A „tökéletes” globális város” vizsgálatára. Habár először New York tűnik a világ legjelentősebb globális városának, a rangsorképzés során a világ vezető városait a GCI 5 faktorát alkotó indikátorok alapján is rangsorolták. Ebből adódóan az alcsoportok „győztes” városi közül kerülnek ki az adott dimenzió vezető városai. Habár az üzleti tevékenység és a humán tőke kapcsán New York bizonyult a legeredményesebbnek, az aldimenziók kiemelkedő szereplői között megjelenik például London, Tokió és Sydney is. Az információcsere faktorát Párizs vezeti, míg a kulturális élményekét London. A politikai elkötelezettség dimenziója rendkívül jól tükrözi a világpolitikában aktív, fontos szerepet játszó városokat, ennek vezetője a rangsor alapján Washington, de New York és Brüsszel is helyet kapnak az aldimenziók győzteseiként. Ha

figyelembe vesszük az 5 mutató súlyozását, összességében azt állapíthatjuk meg, hogy 2014-ben a „tökéletes globális város” összesen 16 városból áll össze, melyek közül New York, London és Tokió együttesen körülbelül 50%-ot képviselnek, míg a maradék 50%-ot a többi 13 város alkotja. A korábbi rangsorokhoz hasonlóan a 2014-es GCI listát is New York és London vezeti, mögöttük pedig Párizs, Tokió és Hong Kong szerepelnek, amelyek a korábbi években egymást váltva a 3., 4. és 5. hely között mozogtak. Az első 10 szereplő között 4 Egyesült Államokbeli, 2 európai és 4 ázsiai város szerepel. Peking először került be az első 10 város közé, köszönhetően a Fortune global 500-as cégek sikereinek, a múzeumok számának növekedésének, valamint a nemzetközi iskoláinak. Ha a rangsor első 20 szereplőjét vizsgáljuk, több érdekességgel is találkozunk. Megjelenik Buenos Aires, amely a humán tőke és a színes kulturális élet tekintetében erősnek mondható, így ez a város az első olyan latin-amerikai nagyváros, amely bekerült az első 20 szereplő közé. Míg összességében az európai városok visszaestek a rangsorban, addig az ázsiai városok tendenciájában éppen ellenkezőleg, előretörés figyelhető meg. (2014 Global Cities Index and Emerging Cities Outlook, Global Cities, Present and Future, 10. o.)

3. táblázat A GCI és GCO szerinti rangsor első 10 helyezettje 2015-ben

Helyezés	GCI 2015	GCI változás 2014-ről 2015-re	GCO 2015
1	New York	-	San Francisco
2	London	-	London
3	Párizs	-	Boston
4	Tokió	-	New York
5	Hong Kong	-	Zürich
6	Los Angeles	-	Houston
7	Chicago	-	München
8	Szingapúr	1	Stockholm
9	Peking	-1	Amszterdam
10	Washington, D.C.	-	Szöul

Forrás: Saját szerkesztés a Global Cities 2015: The Race Accelerates adatai alapján

A „tökéletes város” keresése során 2015-ben a fő dimenziókban ugyanazok a városok voltak a legeredményesebbek, mint a megelőző évben. Összesen 19 város, 27 mutatója alapján készült el az index. Az üzleti tevékenység aldimenziói közül „a legjobb globális szolgáltató cégek”

között New York mellett London is megjelent. Emellett a humán tőke kapcsán a „nemzetközi hallgatói populáció” és az információcsere tekintetében a „hírügynökségi irodák” faktorában is a legeredményesebbként jegyzik. Mindezek mellett megőrizte a vezető pozícióját a kulturális élmények dimenziójában. Hasonlóan az előbbihez, a kilátások tekintetében is felépítették a „leggyorsabb potenciállal” rendelkező várost, amihez 19 várost és 13 vezető mutatót vettek alapul. Ezek közül főként európai városok foglalják el az első helyet. A GCO aszerint vizsgálja a városokat, hogy azok képesek-e a jövőben globális várossá válni, rendelkeznek-e kellő potenciállal. A 4 dimenzió a személyes jólét, a gazdaság, az innováció és a kormányzás. Ezek közül London vezeti a gazdaság dimenzióját, aldimenziók közül pedig a külföldi működőtőke beáramlás kapcsán a legeredményesebbnek számít. Egyfajta globális trendként figyelhető meg, hogy a városok a növekedéssel párhuzamosan igyekeznek országhatárokon átnyúló befolyási övezeteket kialakítani, melyek új fajta, önszerveződő hatalmi konzorciumoknak tekinthetők. A nagyvárosok erősödését, a befektetési vágy növekedését az is jelzi, hogy egyre inkább elérhetővé válnak városi szintű adatok, az országos és regionális adatok mellett.

A GCI szerinti rangsor első 10 helyezettje aligha változott a megelőző évhez képest, Szingapúr egy helyet előre, míg Peking egy helyet hátra lépett. London esetében a GCI 5 dimenziója közül az üzleti tevékenység és a humán tőke pontszámai kiemelkedően magasak. Előző nem meglepő, hiszen a városban nagy számban vannak jelen a Fortune Global 500-as vállalatok, valamint a felsőoktatási végzettséggel rendelkezők aránya már 2015-ben is 50%-feletti értéket mutat. Párizs esetében az üzleti tevékenység mellett az információcsere dimenziója képvisel magas pontszámot.

4. táblázat A GCI és GCO szerinti rangsor első 10 helyezettje 2016-ban

Helyezés	GCI 2016	Változás 2015-ről 2016-ra	GCO 2016	Változás 2015-ről 2016-ra
1	London	1	San Francisco	-
2	New York	-1	New York	2
3	Párizs	-	Boston	-
4	Tokió	-	London	-2
5	Hong Kong	-	Houston	1
6	Los Angeles	-	Atlanta	10
7	Chicago	-	Stockholm	1
8	Szingapúr	-	Amszterdam	1
9	Peking	-	München	-2
10	Washington, D.C.	-	Zürich	-5

Forrás: Saját szerkesztés a Global Cities 2016 adatai alapján

A 2016-ban készült felmérés alapján a Global Cities Index első helyén London áll, mely az adott évben mind az üzleti tevékenység, mind pedig a kulturális élmények dimenziójában magasabb pontszámot ért el, mint New York városa. Habár a politikai elkötelezettség tekintetében az amerikai óriás bizonyult eredményesebbnek, így sem sikerült brit vetélytársa felé kerekednie. Ez az első alkalom 2008 óta, hogy a brit főváros New Yorkot megelőzve a lista élére tört. Míg az első helyen csupán 0,2 pont a különbség a két város között, addig a harmadik helyen szereplő Párizs már 5 ponttal marad el New Yorktól. Szignifikáns különbség a humán tőke terén tapasztalható, és habár ebben a dimenzióban alacsonyabb a francia főváros pontszáma, az információcsere dimenziójában viszont eredményesebbnek bizonyult, mint a lista első két helyezettje. A negyedik és ötödik szereplő, Tokió és Hong Kong között szintén kis különbség van. A lista második öt szereplője esetében a pontszámok alapján nem tapasztalható lényeges eltérés, viszont az összetétel egészen más. Míg Los Angeles és Chicago a humán tőke, addig Szingapúr és Peking inkább az üzleti tevékenység dimenziójában mondható sikeresnek. A top 10-es lista végén Washington, D.C. szerepel, 34,7 ponttal, ami 28 ponttal kevesebb, mint a listavezető Londoné.

A Global Cities Outlook esetében az előző évhez hasonlóan San Francisco szerezte meg az első helyet, mely kiemelkedő teljesítményt mutat az innováció dimenziójában. Annak ellenére, hogy sikerült megőriznie elsőségét jócskán felzárkóztak mögé versenytársai. Míg New York a gazdaság dimenziójában, addig a Boston az innováció, London pedig a kormányzás terén ért el sikereket. Összeségében a legnagyobb előre lépés a személyes-jólét

terén volt mérhető, mely annak köszönhető, hogy a városok igyekeznek javítani polgáraik életkörülményein, mind az egészségügyi ellátás, mind az egészségügyi szolgáltatások, mind pedig a biztonság terén. Elmondható, hogy még mindig az innováció dimenziója az, amely éles határt képez a fejlett és feltörekvő térségek között.

5. táblázat A GCI és GCO szerinti rangsor első 10 helyezettje 2017-ben

Helyezés	GCI 2017	Változás 2017-re	2016-ról	GCO 2017	Változás 2017-re	2016-ról
1	New York		1	San Francisco		-
2	London		-1	New York		-
3	Párizs		-	Párizs		10
4	Tokió		-	London		-
5	Hong Kong		-	Boston		-2
6	Szingapúr		2	Melbourne		9
7	Chicago		-	München		2
8	Los Angeles		-2	Houston		-3
9	Peking		-	Stockholm		-2
10	Washington, D.C.		-	Moszkva		25

Forrás: Saját szerkesztés a – Global Cities 2017: Leaders in a World of Disruptive Innovation adatai alapján

A GCI esetében szembetűnő lehet, hogy a 2016-ban vezető első 10 város megőrizte helyét, bár az első két helyen változás történt. New York visszaszerezte első helyét Londontól, mely annak volt köszönhető, hogy mind a politikai szerepvállalás, mind az üzleti tevékenység dimenziójában megelőzte Londont, valamint az információcsere esetében is jelentős fejlődést mutatott. pontszámokat tekintve az élen álló New York 63,2 pontot, mögötte London következik 62,9 ponttal, így mindössze 0,3 ponttal lemaradva az első helyről. Őket követi Párizs, 53,2 ponttal, míg a negyedik és ötödik helyen lévő Tokió és Hong Kong, amelyek bár a humán tőke dimenziójában erősebbnek bizonyultak a francia fővárosnál, Párizs az információcsere terén még mindig elsőséget birtokol, így az ázsiai óriások egyelőre képtelenek megelőzni. Az ötödik és tizedik hely között lévő városok körülbelül azonos pontszámokkal rendelkeznek, azonban a megelőző évhez képest Los Angeles és Szingapúr felcserélődött, ebben az esetben az erősödő üzleti tevékenység lehetett az oka, hogy az ázsiai város megelőzte amerikai vetélytársát. A GCI dimenzióit vizsgálva megállapíthatjuk, hogy az eredmények összhangot mutatnak a 2015-ös 2016-os kimenetellel. New York az üzleti tevékenység és a humán tőke, Párizs az információcsere dimenziójában ért el kiemelkedő eredményt. London remek kulturális élményeket és lehetőségeket kínál, míg a politikai

elkötelezettség dimenzióját továbbra is Washington, D.C. vezeti. A vizsgált 27 mutatóból 6 esetében London, valamint 4-4 mutató esetében New York és Brüsszel áll az első helyen.

A Global Cities Outlook első 10 helyezettje között több változás is van az előző évhez képest. A listát San Francisco vezeti, mely az innováció központjaként a szabadalmak számának növekedésével és az üzleti inkubációs tevékenysége által képes volt megőrizni helyét. Párizs 10 helyet előre lépve kihívások elé állíthatja mind San Franciscot, mind pedig New Yorkot. Ez a jól látható előre lépés egyrészt a közvetlen külföldi befektetések növekedésének, másrészt az infrastruktúra javulásának volt köszönhető. Párizsban az innováció növekedése is tapasztalható, az inkubációs tevékenységeknek és a magán befektetések növekedésének köszönhetően. A gazdaság dimenziójában New York és Párizs is előrelépést mutat. London megőrizte helyét, Boston, Houston és Stockholm visszaestek. Melbourne 9 helyet, míg Moszkva 25 helyet előre lépve kaptak helyet a top 10-es listán. Azok a városok, melyek a legtöbbet fejlődtek, főképp a gazdaság és kormányzás terén mutattak jelentős javulást. A dimenziók tekintetében 2016-hoz hasonlóan Melbourne vezeti a személyes jólét, San Francisco az innováció, Genf és Zürich pedig a kormányzás dimenzióját. A gazdaság dimenziójának élére ezúttal New York került, amely London helyét vette át.

6. táblázat A GCI és GCO szerinti rangsor első 10 helyezettje 2018-ban

Helyezés	GCI 2018	Változás 2017-ről 2018-ra	GCO 2018	Változás 2017-ről 2018-ra
1	New York	-	San Francisco	-
2	London	-	New York	-
3	Párizs	-	London	1
4	Tokió	-	Párizs	-1
5	Hong Kong	-	Szingapúr	6
6	Los Angeles	2	Amszterdam	10
7	Szingapúr	-1	München	-
8	Chicago	-1	Boston	-3
9	Peking	-	Houston	-1
10	Brüsszel	1	Melbourne	-4

Forrás: Saját szerkesztés a Learning from the East- Insights from China's Urban Success adatai alapján

A Kearney 2018-as jelentése alapján a Global Cities Index szerint a világ legbefolyásosabb városa New York. Ez nem meglepő, hiszen a korábbi évekhez képest előrelépést mutatott az üzleti tevékenységek terén és a humán tőke pontszáma alapján is első helyen áll. Ebben az évben az eddigi legmagasabb pontszámát érte el a kulturális élmények tekintetében is. A

második helyen álló London kevésbé volt képes a fejlődésre, egyes mutatók esetében visszaesés tapasztalható. Ennek legszembetűnőbb példája a politikai szerepvállalás csökkentése, mely a Brexit egyik hozadéka. A harmadik, negyedik és ötödik helyen nem történt változás. Los Angeles megelőzte Szingapúrt és Chicagot, Brüsszel pedig egy helyet előre lépve került be a legjobb tíz közé, kiszorítva Washington a tizenegyedik helyre. A dimenziók vezetői között nem történt változás sem a GCI, sem a GCO esetén. New York-ban kiemelkedőek a infrastrukturális beruházások, ennek köszönhetően a külföldi működőtőke-beáramlás is nagyon magas. London és Párizs helyet cseréltek a GCO rangsorban, Szingapúr és Amszterdam előre léptek, míg Boston, Houston és Melbourne visszaestek.

7. táblázatA GCI és GCO szerinti rangsor első 10 helyezettje 2019-ben

Helyezés	GCI 2019	Változás 2019-re	2018-ról	GCO 2019	Változás 2019-re	2018-ról
1	New York		-	London		2
2	London		-	Szingapúr		3
3	Párizs		-	San Francisco		-2
4	Tokió		-	Amszterdam		2
5	Hong Kong		-	Párizs		-1
6	Szingapúr		1	Tokió		8
7	Los Angeles		-1	Boston		1
8	Chicago		-	München		-1
9	Peking		-	Dublin		24
10	Washington, D.C.		1	Stockholm		1

Forrás: Saját szerkesztés a A Question of Talent: How Human Capital Will Determine the Next Global Leaders adatai alapján

New York, London és Párizs már egy évtizede őrzi dominanciáját a GCI első három városaként. Az ázsiai nagyvárosok gyors növekedése azonban nagy kihívást jelent az európai és amerikai vetélytársak számára. A negyedik és ötödik helyen szereplő Tokió és Hong Kong jelentős növekedést ért el az üzleti tevékenység és a kulturális élmények terén, de az információcsere javulása is segítette a két város felzárkózását. A legkiélezettebb verseny azonban még mindig az első tíz szereplő alsó fele esetén tapasztalható. Minden város folyamatosan fejlődik és javít a teljesítményén, a pontszámaik növekedése is ezt tükrözi. Az eredmények azt mutatják, hogy a városokat a versenyhelyzet további fejlődésre ösztönzi, hiszen a feltörekvő városok célja, hogy minél feljebb jussanak a rangsorban, míg a fejlett városok igyekeznek megtartani pozícióikat. Az európai városok esetében a Brexit, mint bizonytalansági faktor áll fenn, hiszen habár London továbbra is vonzza a közvetlen külföldi befektetéseket, a döntés gazdasági hatásaival kapcsolatos jóslatok továbbra is aggasztják a

régió nagyvárosainak vezetőit. Londonban például az üzleti tevékenység szempontjából lassulás érzékelhető, de ugyanez mondható el a többi európai nagyvárosról is. Egyfajta megtorpanás történt, a humán tőke pontszámok is csökkenni kezdtek. Ez utóbbi dimenzió több város esetében is kihívást jelent, hiszen az oktatás, a tehetségek képzése és támogatása, valamint a képzett munkaerő megtartása nehéz feladat. A városoknak a vállalatok és a működőtőke vonzása érdekében is fontolóra kell venniük a humán tőke fejlesztését és az ehhez kapcsolódó intézkedéseket. A GCI 5 nagy dimenziójának esetében egy kulcsfontosságú változás történt az előző évhez képest. A politikai elkötelezettség dimenzióját 2019-ben Brüsszel vezeti, megelőzve Washington, D.C.-t. Ez volt az első alkalom, hogy Brüsszel lépett az élre. A 27 mérőszámból New York és London 4-4, Hong Kong pedig 3 mutató esetén érte el a legjobb eredményt.

GCO esetében London került az élre, mely azt mutatja, hogy a város egyenletes teljesítménye kifizetődőnek bizonyult, a részmutatók esetében nem történt különösebb növekedés, sikerét inkább kiegyensúlyozottságának köszönhetette, hiszen míg a többi város teljesítménye megingott, addig London továbbra is stabil teljesítményt tudott nyújtani. Ezáltal San Francisco a harmadik helyre esúszott, Szingapúr három helyet előre ugorva a második helyet foglalja el. Habár San Francisco továbbra is a technológiai fejlődés központja és az innovációk terén is jeleskedik, a többi város a személyes jólét és a kormányzás dimenzióiban képes volt akkora fejlődésre, hogy megelőzze őt. Tokió mellett a top 10-es lista másik nagy előre lépője Dublin, a város az előző évi 33. helyről a kilencedik helyre kúszott fel. A város fejlődésének és a teljesítmény javulásának motorja az innováció. Vannak azonban olyan városok, melyek napjainkban a legnagyobb befolyással bírnak, de jövőbeli kilátásaik negatív tendenciát mutatnak. New York 2018-ban még a GCO második helyén szerepelt, 2019-re viszont a 24. helyre szorult vissza. Ez nem azt jelenti, hogy globális tevékenysége és fejlődése alább hagyott volna, csupán a feltörekvő városok fejlődése dinamikusabb, mellyel nem képes versenyezni az amerikai óriás. A negatív tendencia az élıhetőség, a vállalkozói szellem, a magánbefektetések és az FDI esetében érhető tetten. Ezek azok a pontok, melyekre nagyobb hangsúlyt kell fektetnie a városnak, ahhoz, hogy hosszú távon is versenyképes és eredményes maradjon.

A GCO négy dimenzióját vizsgálva London összesen 2 helyet lépett előre. A személyes jólét esetében érte el a legnagyobb emelkedést, 12 hellyel tudott előrébb kerülni, a gazdaság esetében pedig négygel. Az innovációban egy hellyel, a kormányzásban hét hellyel került hátrébb az előző évhez képest. Párizs az ötödik helyen zárta a 2019-es évet, a legnagyobbat a

kormányzás dimenziójában lépett előre, 24 helyet javítva ezzel a dimenzióban, de a személyes jólét rangsorában is hét hellyel került előrébb. A gazdaság esetében hat, az innováció dimenziójában nyolc helyezéssel került hátrébb.

8. táblázat A GCI és GCO szerinti rangsor első 10 helyezettje 2020-ban

Helyezés	GCI 2020	Változás 2019-ről 2020-ra	GCO 2020	Változás 2019-ről 2020-ra
1	New York	-	London	-
2	London	-	Torontó	9
3	Párizs	-	Szingapúr	-1
4	Tokió	-	Tokió	2
5	Peking	4	Párizs	-
6	Hong Kong	-1	München	2
7	Los Angeles	-	Abu-Dzabi	13
8	Chicago	-	Stockholm	2
9	Szingapúr	-3	Amszterdam	-5
10	Washington, D.C.	-	Dublin	-1

Forrás: Saját szerkesztés a Global Cities: new priorities for new world adatai alapján

A 2020-as GCI és GCO jelentéshez használt adatok, még a COVID-19 előtről származnak, így az éves jelentés még nem tükrözi azt, hogy az egyes városok vezetői hogyan reagáltak a válság okozta kihívásokra. A GCI ebben az évben két új mérőszámmal egészült ki. Az egyik az egyszerű cégek száma, - azon start-up cégek tartoznak a kategóriába, melyek magánkézben vannak és értékük meghaladja az 1 milliárd dollárt – mely az üzleti tevékenység dimenziójába került besorolásra. A humán tőke dimenziója kiegészült az orvosi egyetemek számának mutatójával, így mérhetővé válik az egészségügyi rendszer globális összekapcsoltsága. A Global Cities Index eredményei szerint zsinórban négy éve a következő sorrend alakult ki az első négy helyen. New York őrzi vezető pozícióját, majd London, Párizs és Tokió követik. New York a humán tőke dimenziójában a nemzetközi iskolák számának, a nemzetközi hallgatói létszámnak és az orvosi egyetemek számának köszönhetően a legmagasabb pontszámot érte el. London a Brexit óta csökkenő pontszámokat produkál az indexben, bár a jósolt erőteljes gazdasági visszaesés még nem következett be. Párizs az információcsere dimenzióját vezeti, de a következetes fejlesztéseknek köszönhetően, melyek a kulturális élmények és lehetőségek fejlesztésére irányultak sikerült megtartania helyét a rangsorban. Tokió a lassú, de biztos növekedés stratégiáját követve folyamatos javulást mutat az index esetében, kiváltképp az üzleti tevékenység viszonylatában. Az ötödik helyen ezúttal Peking szerepel, mely megelőzte pozícióját jó ideje őrző Hong Kong-ot. Ennek egyik oka,

hogy míg Peking gazdasága erőteljesen fejlődik és növekedik, humántőke-befektetései pedig szintén eredményesnek bizonyulnak, addig Hong Kong-ban a politikai instabilitás korlátot szabott a fejlődésnek, így a GCI minden dimenziójában visszaesés történt. Peking pozícióját az oktatásba történt befektetéseknek, valamint az új mutató bevezetésének is köszönheti, mivel a városban igen magas az unikornis cégek jelenléte, így Peking pontszáma az üzleti tevékenység esetében jelentősen megnövekedett, így a dimenzió ranglétráján a második helyet foglalja el.

A GCO rangsor szereplőinek összetételében sokkal inkább látható változás. London megőrizte pozícióját, de őt követően teljesen felborult az előző évi sorrend. Toronto kilenc helyet előre lépve a második, mely az erőskezü kormányzás és az innováció felfutásának eredménye. Tokió a személyes jólét dimenziójában mutatott jelentős fejlődést, ez a negyedik helyre emelte a várost. A gazdasági fejlesztéseknek és a gazdaság diverzifikálásba tett hosszú távú befektetéseknek köszönhetően Abu Dzabi a hetedik helyre lépett, 13 helyet javítva teljesítményén. Míg Ázsia és Közel-Kelet városai dinamikus előrelépést mutatnak, addig az amerikai városok lassacskán kiszorulnak a rangsor előkelő helyeiről. New York, Los Angeles, Washington, D.C. és a San Francisco is visszaesést mutat, melyek egyidejűleg az Egyesült Államok nemzetközi szerződésekből való kilépésével. Ezen körülmények pedig meglehetősen nehezé teszik a városok számára a nemzetközi környezetben való boldogulást. A GCO négy dimenziójának élén új vezetők jelentek meg, a személyes jólétet Nagoya (Japán), a gazdaságot Abu Dzabi, az innovációt Peking, a kormányzást pedig Stockholm vezeti. Emellett a dimenziók mutatószámainak győztesei között is több új város szerepel. Az infrastruktúrát Dubaj és Abu Dzabi, az FDI beáramlást London vezeti, míg az egészségügy fejlődéséhez kapcsolódó mutatószám Moszkvában volt a legmagasabb. A pandémia hatásai minden nagyvárosban érezhetők voltak. Csendesebbé váltak a városközpontok, a vészhelyzet első hónapjaiban több nagyváros lakossága jócskán csökkent, hiszen a lakosság a saját védelme érdekében kerülte a közösségi tereket, többen vidékre költöztek. A járvány egyértelműen csökkentette a nagyvárosok vonzerejét, az egészségügyi vészhelyzet mellett gazdasági és társadalmi problémák kerültek felszínre. A Nemzetközi Légi Szállítási Szövetség előrejelzése alapján 2019-ről 2020-ra 55%-kal csökken a légi utasok száma, és a pandémia több globális eseménytől megfosztotta a világot, melyek nem csupán szórakozási lehetőségek, de a városok számára komoly eredményekkel is szolgálhattak volna.

9. táblázat A GCI és GCO szerinti rangsor első 10 helyezettje 2021-ben

Helyezés	GCI 2021	Változás 2020-ról 2021-re	GCO 2021	Változás 2020-ról 2021-re
1	New York	-	London	-
2	London	-	Párizs	3
3	Párizs	-	München	3
4	Tokió	-	Abu-Dzabi	3
5	Los Angeles	2	Dublin	5
6	Peking	-1	Stockholm	2
7	Hong Kong	-1	Tokió	-3
8	Chicago	-	Toronto	-6
9	Szingapúr	-	Sydney	3
10	Sanghaj	2	Szingapúr	-7

Forrás: Sajtó szerkesztés a Global Cities: Divergent prospects and new imperatives in the global recovery adatai alapján

A COVID-19 világijárvány hozta változások a városok egyenetlen fejlődéséhez vezettek. Míg egyesek ellenállóbbak, addig más városok kevésbé voltak képesek alkalmazkodni a kialakult helyzethez. Habár a járvány a legnagyobb globális városokat sújtotta leginkább, azok mégis megőrizték pozícióikat az Indexben. Éppen ezért a városok fejlődési pályái között két utat láthatunk. Elsősorban a globálisan leginkább kapcsolódó városokat sújtotta a pandémia, azokat, melyek függtek a nemzetközi jellegüktől, kapcsolataiktól. Azon városok esetében, melyek függése kisebb, kevésbé kitétek a nemzetközi kapcsolataiknak, a járvány hatásai mérsékeltebben mutatkoztak meg. A pontszámokat tekintve a GCI index vezető városinak abszolút pontszámai csökkentek, míg a listán hátrébb sorolt társaik pontszámai stagnáltak, bizonyos esetekben akár növekedni is tudtak, ez utóbbi a járvány késleltetett hatási miatt is előfordulhat. New York, London, Párizs és Tokió megőrizték helyüket, Los Angeles pedig betört az első öt szereplő közé. Ennek oka, hogy Peking a kereskedelmi nehézségek és korlátozások, valamint a járvány okozta feszültségek miatt elmaradt eddigi pontszámától. Sanghajban és San Franciscoban nagy mértékű javulást figyelhetünk meg, melyet az unikornis cégek számának mutatója okoz. A GCI öt dimenzióját elemezve New York a humán tőke és az üzleti tevékenység esetében is élen jár, ez utóbbi a városban jelen lévő unikornis cégek növekvő számának tudható be. Ezek többnyire fintech, egészségügyi, kiberbiztonság és az e-kereskedelem szektorában tevékenykednek, melyek népszerűsödését

szintén a világjárvány hozta változások generálták. London az üzleti tevékenység szempontjából javulást mutat a tőkepiaci és kereskedelmi mutatók esetében, a humán tőke szempontjából pedig az oktatási intézmények teljesítménye növekedett szignifikánsan. A brit áros továbbra is vezeti a kulturális élmények dimenzióját. Párizs továbbra is az élen áll az információcsere dimenziójában, javulást mutat a humán tőke terén is. Ennek egyik oka, egy olyan felsőoktatási intézet létrehozása, mely több egyetemet és kutatóintézetet egyesít azzal a céllal, hogy magasabb rangú intézménnyé váljon, ez a Paris-Saclay Egyetem, mely 2020-ban jött létre. Tokió tovább csökkentette lemaradását, bár az olimpia elhalasztása, majd későbbi zárt körű megrendezése nagy terheket rótt a városra. A 2022-es GCI elemzésével kapcsolatos várakozások szerint a két eltérő pályán lévő város csoportok különbségei tovább fognak növekedni.

A 2021-es GCO eredményei egyértelműen azt tükrözik, hogy az egészségügyi ellátás minősége egy adott városban mekkora hatást is gyakorol annak jövőbeli életképességére. A járvány hatását a nagy mértékben visszaeső személyes jóléti mutatók reprezentálják. A csökkenő pontszámok ellenére a lista első tíz helyezettje nem változott, sorrendjük viszont jelentősen átalakult. London megőrizte vezető pozícióját, Párizs pedig három helyet lépett előre, úgy, mint München és Abu Dzabi. Utóbbi igencsak nagy hangsúlyt fektet az egészségügyi ellátás fejlesztésére, a környezeti terhelés csökkentésére és a személyes jólét növelésére, így nem meglepő, hogy az elmúlt két évben összesen 16 helyet lépett előre a rangsorban. Az egykor vezető San Francisco jócskán elmarad a várakozásoktól, a lista legjobb 25 városa közé sem került be. A négy dimenzió esetében a személyes jólétben Nagoya, a gazdaság esetén New York, az innovációban Peking, a kormányzásban Stockholm áll az élen. London az esélyegyenlőség terén mutat pozitív irányú változást, valamint átvette a vezetést a GINI-együttható index esetében is.

Összességében a világ globális városainak különbségei várhatóan tovább növekednek. Azon városok, melyek képesek voltak az új kihívásokhoz hatékonyan alkalmazkodni várhatóan tovább növekednek majd és stabilizálják pozícióikat versenytársaikkal szemben és ők válnak a pandémiából való talpra állás motorjaivá.

7. IESE Cities in Motion Index

Napjainkban a városoknak nagy szükségük van a stratégiai tervezési folyamatokra, hiszen ennek segítségével tervezhetővé válik az innováció felé vezető út, illetve meghatározhatóak az adott város jövőjét érintő legfontosabb szempontok. Mivel két város fejlődése sosem ugyanolyan, így minden városnak meg kell találnia azt a modellt, amely a sikerhez vezet. Ehhez a rövid távú gondolkodást fel kell váltssa egy hosszú távú, nyitott szemléletmód és a látókörük kiszélesítése, az innováció felé való fordulás. Habár rengeteg féle nagyvárosi mutató áll rendelkezésünkre jelenleg is, ezek sok esetben nem szabványosítottak, nem konzisztensek, így nem alkalmasak a városok összehasonlítására, mivel torz eredményt kaphatunk. A nemzetközi szervezetek által készült mutatók gyakran annak ellenére, hogy a következetességre töreksenek, elfogultak, vagy csupán egy adott tématerületre koncentrálnak. A Cities in Motion Index ebből a szempontból úttörőnek számít, hiszen úgy alakították ki, hogy a benne található információk összehasonlíthatóak, minőségi és objektívek legyenek. A CIMI célja, hogy a közvélemény és a kormányzatok egyaránt megérthessék a városok kilenc alapvető dimenziójának teljesítményét. Ezek a humán tőke, a társadalmi kohézió, a gazdaság, a kormányzás, a környezetvédelem, a mobilitás és közlekedés, a várostervezés, a nemzetközi vetület és a technológia. Ezek a dimenziók és mutatóik stratégiai célokhoz kapcsolódnak, melyek együttesen egy újszerű gazdasági és társadalmi fejlődési forma kialakítását célozzák meg, mely eredménye egy innovatív, társadalmilag igazságos globális város létrejötte. (IESE Cities in Motion Index, 2020)

Minden városnak egyedi szükségletei és lehetőségei vannak és stratégiai tervezés és prioritások kialakítása mellett rugalmasnak kell lennie ahhoz, hogy a változásokhoz, kihívásokhoz alkalmazkodni tudjon. Az intelligens városok számos lehetőséget teremtenek az együttműködésre a magán- és a közszektor között. A lakosság tagjai, a szervezetek, az intézmények, a kormányok, az egyetemek, a vállalatok, a szakértők, valamint a kutatóközpontok és nonprofit szervezetek között létrejövő hálózatban minden fél igényei feltárhatóak, így közös célok határozhatók meg kompromisszumok segítségével, mely minden résztvevő és a város érdekeit szolgálja. A CIMI így azért jött létre, hogy segítse a városokat a hatékony megoldások létrehozásában. Az index kilenc dimenziót vizsgál 101 mutató segítségével, 174 városban, segítségével könnyedén azonosíthatóak a városok erősségei és gyengeségei. (IESE Cities in Motion Index, 2020)

A CIMI globális rangsorában London áll az első helyen, öt New York követi, majd Párizs szerepel a harmadik helyen a 2020-as rangsor szerint. A negyedik helyen Tokió áll, melyet Reykjavík, Koppenhága és Berlin követnek. A nyolcadik helyezett Amszterdam, míg a kilencedik és tizedik helyen két ázsiai város, Szingapúr és Hong Kong állnak.

A regionális bontás tekintetében London és Párizs a nyugat-európai régióban találhatóak. Általánosságban elmondható, hogy a régió nagyvárosai kifejezetten jól teljesítenek az általános rangsorban. A régió top 5 városa, London, Párizs, Reykjavík, Koppenhága és Berlin a globális rangsor első tíz szereplője között vannak.

London szinte minden dimenzió esetén előkelő helyet foglal el a rangsorban. Első helyen áll a humán tőke és a nemzetközi vetület terén, második helyen a kormányzás és a városi tervezés terén, és az első 10-ben van a mobilitás és közlekedés és a technológia dimenzióiban. Legrosszabb teljesítménye a társadalmi kohézió dimenziójában mutatkozik. Párizs az egyik legfontosabb turisztikai célpont világszerte, ezért is szerepel a második helyen a nemzetközi vetület dimenziójában. A harmadik helyen áll az általános rangsorban, és a rangsorban kiemelkedik a mobilitás és közlekedés dimenziójában és a humán tőke dimenziójában. A leggyengébb teljesítményt, csak úgy, mint London a társadalmi kohézió dimenziójában mutatta. (IESE Cities in Motion Index, 2020)

Mind London, mind pedig Párizs a CIMI szerinti rangsor első három helyezettje között szerepel. A következőkben szeretném bemutatni, melyek azok a stratégiák és célok, melyekre a két város hangsúlyt fektet napjainkban és ezek hogyan kapcsolódnak a korábban leírt helyzetükhöz, erősségeikhez, gyengeségeikhez.

7.1. Smarter London Together

London, mint főváros, az Egyesült Királyság legnépesebb és legnagyobb területű városa. Több start-up és programozó található a városban, mint majdnem bármely másik városban a világon. London okos város stratégiája a Smarter London Together projekt keretében valósul meg. Ez az ütemterv magába foglalja, hogyan valósítható meg leghatékonyabban az önkormányzati és szolgáltató cégek együttműködése a közlekedés, az egészségügy, valamint egyéb szolgáltatások nyújtásának terén. Továbbá célja technológiai együttműködés egyetemekkel és más városokkal egyaránt. Londont a jövőben az innováció „globális kísérleti városként” írja le, ahol a legjobb ötleteket biztonságosan és titkosan tudják fejleszteni, majd innen terjeszteni azokat a világ többi pontjára. Az ütemterv öt fő küldetést jelöl meg a város számára, melyek a tervezés, az adatcsere, az összekapcsolhatóság, a készségek és az

együttműködés. Az első küldetés, hogy több, felhasználók által tervezett szolgáltatás jöjjön létre a városban. Ennek egyik fő célja, hogy a felhasználókat helyezték a tevékenységek központjába, melynek érdekében a Civic Innovation Challenge programot indítaná el a város, ezzel is ösztönözve a technológiai szektor innovációját. A második cél, hogy új megállapodások jöjjenek létre a városi adatok szolgáltatásával kapcsolatban, így azok szélesebb körben elérhetővé válhassanak. Emellett a város a kiberbiztonság megerősítését is megcélozza a lakosság, a vállalkozások és a közszolgáltatások biztonságos működése érdekében. A harmadik küldetés, hogy a város összeköttetéseit növeljék és intelligensebb utcákat hozzanak létre. A megvalósításhoz elindítják a Connected London programot, az internetkapcsolat minőségének emeléséhez pedig infrastrukturális beruházásokat fontolgat. A nyílt wifi hálózatokat az utcákon és a középületekben egyaránt szeretnék biztosítani. A negyedik küldetés a digitális készségek fejlesztésére és a vezető szerep megőrzésére vonatkozik. Ebben a tekintetben a munkaerő digitális készségeinek fejlesztésére is stratégiát dolgozott ki a város vezetése, mely a Mayor's Skills for Londoners Stratégia nevet viseli. Ennek révén támogatni kívánja a digitális tehetséggondozást és célja, hogy a lakosság számára elérhetővé váljon a számítástechnikai készségek elsajátítása, melyben a kulturális intézményeknek is komoly tulajdonítanak. Az ötödik, egyben utolsó cél a város egészére kiterjedő együttműködés javítása, mely túlmutat Londonon és az egész Egyesült Királyságban erősíteni kívánja a városok közötti együttműködést. Valamint komoly szerepet kap London nemzetközi együttműködéseinek támogatása is. (IESE Cities in Motion Index, 2020; Greater London Together)

7.2. Paris – Smart and Sustainable

A városi növekedés az egész világon problémákat hozott magával a várostervezést, az ökológiai hatásokat, az életminőségre gyakorolt hatásokat és a vidéki térségekkel való kapcsolatok minőségét illetően. Az erőforrások egyre szűkösebben állnak rendelkezésre, emellett pedig a klímavédelmi célokhoz való igazodás is komoly kihívást jelent a városok számára. Ezzel párhuzamosan a digitalizáció és az új technológiák folyamatosan új lehetőségeket kínálnak a fejlődésre. A városok átalakulásához igazodnia kell a társadalomnak is. Egy intelligens városnak a digitalizáció és technológiai fejlődés nyújtotta előnyöket a polgári javára kell tudni fordítani úgy, hogy mindeközben a lakosságot is bevonja a folyamatokba. Párizs a COP21 konferencián tartott klímacsúcsot követően proaktívan kíván részt venni a város élhetőbbé tételében, hogy „a város mindenkié legyen”. Céljai az egyenlőtlenségek csökkentése, a város ellenálló-képességének javítása, valamint a

technológiai fejlődések támogatása. Három fő pillér került kijelölésre a város stratégiájában, melyek a nyitottság, a fenntarthatóság és az összekapcsoltság.

Párizs intelligenciája a polgáraiból és a nyílt innovációs eljárásaiból ered. Ennek alapja, az a meggyőződés, hogy a megoldásokat a közsféra, a vállalkozások, a kutatók és a polgárok együttes munkával fogják megtalálni. Az embereket helyezi a rendszer központjába biztosítva számukra a rendelkezésre álló adatokat, hogy megértsék az őket körbevevő folyamatokat. A város kiemelt céljai közé tartozik még a kapcsolatai megerősítése a nemzeti és nemzetközi tudományos akadémiákkal, ezáltal a kutatás és fejlesztés, valamint az innováció erősítése. Az inkubációs programok és a start-up cégek támogatását, valamint az iskolák digitális felszerelésekkel való támogatását is célul tűzték ki. A digitális közszolgáltatások fejlesztése akárcsak London esetében, itt is a prioritások között szerepel. A fenntarthatóság érdekében az elmúlt években is több megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos beruházást támogatott a város, ám ez továbbra is a fő célok között szerepel. Egyik kulcsponja a közlekedés zöldebbé tétele és az infrastrukturális háttér biztosítása. (Mairie de Paris, 2020.)

Összegzés

Munkám során igyekeztem olyan besorolásokat, rangsorokat vizsgálni, melyek átfogó képet adnak a két város fejlődéséről, a globális térben való szerepükről, teljesítményükről. London és Párizs már a korai világváros elméletekben megfogalmazott kritériumoknak is maradéktalanul megfelelt. Az európai Pentagon nyugati határaiként a kor legmeghatározóbb európai integrációjának része volt London és Párizs, de már ekkor kiemelkedtek a Pentagont lehatároló városok köréből. A Brookings Global Cities kritériumait vizsgálva magam is összeállítottam egy rövid összehasonlítást, melyhez a mutatók kiválasztásánál figyelembe vettem a Brookings kritériumrendszerében említett mutatókat is. Ez alapján London egy magasabb szinten áll, mint Párizs, azonban a GDP és GVA esetében hasonló tendenciákkal találkozhatunk.

A Fortune Global 500 rangsort vizsgálva úgy gondolom, hogy habár mindkét város vonzó a vállalatok számára, illetve a London és Párizs központú cégek egyaránt kiemelkedő eredményeket érnek el, London ellenállóbb a világgazdasági változásokkal szemben, alkalmazkodóképessége jobb, mint a francia fővárosé. Azonban nem csupán a vállalati teljesítmény, hanem a GCI és GCO mutatóinak vizsgálata is erre enged következtetni. A Global Cities Index eredményei alapján jól elkülöníthetőek a két város erősségei és gyengeségei. Míg London az üzleti tevékenység és a kulturális lehetőségek esetében a legeredményesebb, addig Párizs erőssége az információcsere dimenziójában mutatkozik meg igazán. Fontos kiemelnünk, hogy London pontszámai az index esetében a Brexit óta csökkenő tendenciát mutatnak. A Global Cities Outlook, mely a városok kilátásait vetíti előre, az utóbbi években mindkét várost a rangsor első tíz szereplője közé sorolta. Ebből arra következtethetünk, hogy a két város versengése a következő évtizedekben is fennmarad, a tudatos fejlesztéseknek meghatározó szerepe lesz a párharcban.

Végül az IESE Cities in Motion Index-et vizsgáltam meg a 2020-as évre. Ez az index bizonyult számomra a legösszetettebbnek, hiszen kilenc dimenzió alapján vizsgálja a városok teljesítményét. Emellett a felhasznált 101 mutató elemzése átfogó eredményeket szolgáltat a városok erősségeiről és gyengeségeiről. London esetében a társadalmi kohézió és a környezetvédelem dimenziói azok, amelyekben gyengébb teljesítményt nyújt a többi dimenzióhoz képest. A Smarter London Together stratégiájába a város vezetése többek között ezen dimenziók fejlesztését célozta meg. Emellett az imént Párizs erősségeként említett

információs infrastruktúra fejlesztését is megcélozta a brit főváros. A Paris – Smart and Sustainable stratégia a párizsi városvezetés által megfogalmazott célokat öleli fel. A francia főváros esetén a prioritások között a környezet-, és klímavédelmi célokhoz kapcsolódó intézkedések jelennek meg. Emellett előtérbe kerül a humán erőforrásokba való befektetések növelése és a fenntartható közlekedésfejlesztés is.

Összességében úgy gondolom, hogy London és Párizs szeretné megőrizni versenyképességét és pozícióját, mind a lokális, mind pedig a globális szintén. A rangsorok és különböző indexek átfogó képet adnak a városok hiányosságairól és mindkét esetben látható, jelenlegi stratégiáik épp ezen gyengeségek fejlesztésére irányulnak, amellet, hogy igyekeznek az eddig erősségüknek mondható szektorokban továbbra is fenntartani versenyelőnyüket. Úgy gondolom, hogy első számú hipotézisem beigazolódott, London valóban képes megtartani előnyét Párizssal szemben, mindazonáltal francia vetélytársa tudatos fejlesztésekkel igyekszik leküzdeni hátrányát. Második hipotézisem, miszerint a Brexit hatására London szerepe Európában csökkenni fog és helyét Párizs veszi át. Úgy vélem, hogy az eddig bemutatott eredmények alapján vannak erre utaló jelek, viszont szignifikáns változás ebben az esetben még nem tapasztalható.

Irodalomjegyzék

1. Abdo Al Habr, Antoine Nasr, Brenna Buckstaff, Rudolph Lohmeyer: Global Cities: divergent prospects and new imperatives in the global recovery, 2021. október, Kearney
<https://www.kearney.com/documents/20152/245526923/2021+Global+Cities-divergent+prospects+and+new+imperatives+in+the+global+recovery.pdf/9648d293-8bc6-1b11-474c-dad08658cf59?t=1634048234000> (letöltés: 2021. október 31.)
2. Antoine Nasr, Rudolph Lohmeyer, Andres Mendoza Pena, Mike Hales, Abdo Al Habr, Brenna Buckstaff – Global Cities: new priorities for new world, 2020, Kearney
<https://www.kearney.com/documents/20152/60890709/Global+Cities%E2%80%94new+priorities+for+a+new+world.pdf/d908884f-b786-a49b-ffed-1c08735603fd?t=1608472416000> (letöltés: 2022. március 4.)
3. Csomós György: A világvárosok rangsorolása az irányító és ellenőrzőfunkciójuk alapján és a formálódó új gazdaságierőközpontok, Tér és Társadalom, 29. évf., 3. szám, 2015. <https://tet.rkk.hu/index.php/TeT/article/view/2684/4817> (letöltés 2021. március 1.)
4. Csomós György: Világvárosok a világgazdaság arénájában, Magyar Tudomány, 175. évf., 10. szám, 2014. október
http://epa.oszk.hu/00600/00691/00133/pdf/EPA00691_mtud_2014_10_1211-1223.pdf (letöltés 2021. március 1.)
5. DEMOGRAPHIA WORLD URBAN AREAS, 16th annual edition, Built Up Urban Areas or World Agglomerations, 2020. június <http://www.demographia.com/db-worldua.pdf> (letöltés 2021. 04. 29.)
6. Erdősi Ferenc: A globalizáció és a világvárosok által uralt tér, Tér és Társadalom, 17. évf., 2003. március
http://real.mtak.hu/115897/1/EPA02251_Ter_es_tarsadalom1793.pdf (letöltés 2021. március 1.)
7. ESPON 111: Potentials for polycentric development in Europe, 2005. március
https://www.espon.eu/sites/default/files/attachments/fr-1.1.1_revised-full_0.pdf (letöltés 2022. április 21.)
8. European Commission: European Spatial Development Perspective - Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union, 1999. május

- https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/sum_en.pdf
(letöltés 2022. április 21.)
9. Fu-chen Lo, Yue-man Yeung: Globalization and the world of large cities, The United Nations University, 1998.
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.984.4633&rep=rep1&type=pdf#page=34> (letöltés 2022. április 21.)
 10. Greater London Authority: Smarter London Together, 2018. június
https://www.london.gov.uk/sites/default/files/smarter_london_together_v1.66_-_published.pdf (letöltés 2022. április 21.)
 11. Hugh D. Clout, Blake Ehrlich, Michael John Hebbert: "London" Encyclopedia Britannica, 2021. október 11., <https://www.britannica.com/place/London> (letöltés 2022. április 21.)
 12. J. Anthony Charles Ardagh, Kimberly Daul, Blake Ehrlich: "Paris" Encyclopedia Britannica, 2021. szeptember 10. <https://www.britannica.com/place/Paris> (letöltés: 2022. április 21.)
 13. Jesus Leal Trujillo, Joseph Parilla: Redifining Global Cities, The Brookings Institution, Metropoltian Policy Program 2016.
<https://www.brookings.edu/research/global-paris-profiling-the-regions-international-competitiveness-and-connections/> (letöltés 2021. március 9.)
 14. Jesus Leal, Joseph Parilla: Redifining global cities - The seven types of global metro economics, brookings.edu, 2016. szeptember 28. https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/09/metro_20160928_gcotypes.pdf (letöltés: 2021. október 31.)
 15. Kengyel Ákos: Kohéziós politika és felzárkózás az Európai Unióban 2016. Budapest: Akadémiai Kiadó. https://mersz.hu/hivatkozas/dj148kpefaeu_11_p5#dj148kpefaeu_11_p5
(Letöltve: 2021.11.18.)
 16. Mairie de Paris: Paris Smart and Sustainable LOOKING AHEAD TO 2020 AND BEYOND, 2020. február
<https://cdn.paris.fr/paris/2020/02/26/f7dc822a66de6000cd910a145c7fca39.ai> (letöltés: 2022. április 21.)
 17. Mike Hales, Erik, Peterson, Andrés Mendoza Peña, Johan Gott: 2014 Global Cities Index and Emerging Cities Outlook, Global Cities, Present and Future, 2014, Kearney <https://www.kearney.com/documents/20152/4977265/Global+Cities+2014.pdf>

- [f/68d46899-ac72-7b2a-4817-a50d6b3c0d54?t=1500555507875](https://www.pearson.com/content/dam/pearson/education/9780203468990/9780203468990.pdf) (letöltés: 2022. március 4.)
18. Mike Hales, Erik, Peterson, Andrés Mendoza Peña, Johan Gott: Global Cities 2015: The Race Accelerates 2015, Kearney
<https://www.pearson.com/content/dam/pearson/education/9780203468990/9780203468990.pdf> (letöltés: 2022. március 4.)
 19. Mike Hales, Erik, Peterson, Andrés Mendoza Peña, Nicole Dessibourg-Freer: Global Cities 2016, 2016, Kearney
<https://www.pearson.com/content/dam/pearson/education/9780203468990/9780203468990.pdf> (letöltés: 2022. március 4.)
 20. Mike Hales, Erik, Peterson, Andrés Mendoza Peña, Nicole Dessibourg-Freer, Katherine Chen: Global Cities 2017: Leaders in a World of Disruptive Innovation, 2017, Kearney
<https://www.pearson.com/content/dam/pearson/education/9780203468990/9780203468990.pdf> (letöltés: 2022. március 4.)
 21. Mike Hales, Erik, Peterson, Andrés Mendoza Peña, Nicole Dessibourg-Freer: Learning from the East- Insights from China's Urban Success, 2018, Kearney
<https://www.pearson.com/content/dam/pearson/education/9780203468990/9780203468990.pdf> (letöltés: 2022. március 4.)
 22. Mike Hales, Erik, Peterson, Andrés Mendoza Peña, Nicole Dessibourg-Freer: A Question of Talent: How Human Capital Will Determine the Next Global Leaders, 2019, Kearney
<https://www.pearson.com/content/dam/pearson/education/9780203468990/9780203468990.pdf> (letöltés: 2022. március 4.)
 23. Prof. Pascual Berrone, Prof. Joan Enric Ricart: IESE Cities in Motion Index, 2020, University of Navarra <https://media.iese.edu/research/pdfs/ST-0542-E.pdf> (letöltés: 2022. 04. 21.)
 24. https://regions-cities-atlas.oecd.org/TL2/x/x/REGION_DEMOGR-T-T/2019
 25. Saskia Sassen: The Global City, 1991, Princeton University Press
 26. Tattay Levente: Versenyképesség és szellemi alkotások az Európai Unióban 2019. Budapest, Wolters Kluwer Kft..

https://mersz.hu/hivatkozas/YOV1646_20_p3#YOV1646_20_p3

(letöltés:

2021.11.18.)

MELLÉKLETEK

1. melléklet: Global City Index, Dimensions and Metrics (2020)

Forrás: Kearney, Global Cities: new priorities for new world, 2020

Business activity	Human capital	Information exchange	Cultural experience	Political engagement
Fortune 500	Foreign-born population	Access to TV news	Museums	Embassies and consulates
Top global services firms	Top universities	News agency bureaus	Visual and performing arts	Think tanks
Capital markets	Population with tertiary degree	Broadband subscribers	Sporting events	International organizations
Air freight	International student population	Freedom of expression	International travelers	Political conferences
Sea freight	Number of international schools	Online presence	Culinary offerings	Local institutions with global reach
ICCA conferences	Medical universities	-	Sister cities	
Unicorn companies				

2. melléklet: Global City Outlook, Dimensions and Metrics (2020)

Forrás: Kearney, Global Cities: new priorities for new world, 2020

Personal well-being	Economics	Innovation	Governance
Stability and security	Infrastructure	Patents per capita	Quality of bureaucracy
Healthcare evolution	GCP per capita	Private investments	Ease of doing business
GINI coefficient index	FDI inflow	University-sponsored incubators	Transparency
Environmental performance			

3. melléklet: London és Párizs helyezései a CIMI kilenc dimenziójában 2020-ban

Forrás: IESE, Cities in Motion Index 2020

	London	Párizs
Humán tőke	1	6
Társadalmi kohézió	64	74
Gazdaság	14	13
Kormányzás	2	44
Környezetvédelem	35	48
Mobilitás és közlekedés	3	2
Várostervezés	2	12
Nemzetközi vetület	1	2
Technológia	6	20
CIMI	1	3